Ушбу сонда:
2 САЙЛОВЧИ ФИКРИ
3 *Муаммо кўндаланг қўйилди* ДЕБИТОР ҚАРЗ-ТАРАҚҚИЁТГА ТЎҒАНОҚ
4 *Маънавиятимиз сарчашмалари* СУҚРОТ ЎГИТЛАРИ

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

1999 йил 3 ноябр, чоршанба № 155 (802)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

«Пахта - 99»

РЕЖА БАЖАРИЛДИ

Иштихон тумани деҳқонлари қабул пунктларига 29 минг 960 тонна қимматли саноат хомашёси етказиб бериб, пахта тайёрлаш режасини бажарди. 10 минг 700 гектар майдоннинг ҳар гектаридан ўртача 28 центнердан ҳосил кўтарилди. Режага қўшимча 1500 тонна «оқ олтин» топширишга аҳд қилинди.

* * *

Андижон вилояти қўриқ Улуғнор тумани деҳқонлари ўз сўзининг устидан чиқди. Улар салкам 31 минг тонналик «оқ олтин» хирмони уйди. Гектар бошига ўртача 20,7 центнердан ҳосил кўтарилди.

Пахтакорлар даладаги ҳосилни сўнгги мисқолигача териб олиш учун астойдил меҳнат қилмоқда.

*** Олий Мажлисга сайлов компанияси билан айни бир пайтда ўтаётган халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов жараёни муҳим довон ошди - депутатликка номзодларни рўйхатга олиш тўхтатилди.**

САЙЛОВОЛДИ ТАШВИҚОТИ

Маълумки, депутатликка номзодларни рўйхатга олиш қонунга биноан сайловга ўттиз беш кун қолганида тўхтатилади. Депутатликка номзодлар рўйхатга олинганлиги ҳақида бугун-эрта матбуотда хабар берилади. Тегишли вилоят, туман, шаҳар сайлов комиссияси депутатликка номзоднинг фамилиясини, исми ва отасининг исмини, туғилган йилини, партияга мансублигини, эгаллаб турган лавозимини /машғулотининг турини/, иш ва турар жойини, шунингдек, уни депутатликка номзод этиб кўрсатган органнинг номини қайд этган ҳолда рўйхатга олинганлик тўғрисидаги хабарни маҳаллий матбуотда эълон қилади.

* Депутатликка номзодлар рўйхатга олинган кундан эътиборан сайлов компаниясида навбатдаги муҳим босқич - сайловолди ташвиқоти бошланади.

Сайловолди ташвиқоти қонун доирасида амалга оширилиши ҳамда барча номзодлар учун тенг шароитлар яратилиши юзасидан қонунда аниқ нормалар белгиланган. Тегишли вилоят, туман, шаҳар сайлов комиссияси томонидан белгиланадиган тартибда оммавий ахборот воситаларидан фойдаланишда депутатликка номзодларга, сиёсий партияларга тенг ҳуқуқ берилади. Бундан ташқари депутатликка номзодларга ўз сайловчилари билан йиғилишларда ҳамда сайловчилар учун қулай бўлган бошқа шаклда учрашувлар ўтказишда ҳам тенг ҳуқуқ берилади.

* Депутатликка номзодларнинг сайловчилар билан йиғилишлари ва учрашувлари ҳам қонунда белгиланган нормалар асосида ўтказилади.

Сайловчиларнинг йиғилишлари участка сайлов комиссияси томонидан туман, шаҳар ҳокимлиги билан биргаликда ташкил этилади. Бундай йиғилишлар ўтказиш учун жиҳозланган бинолар ажратилади. Депутатликка номзодларнинг сайловчилар билан йиғилиш ва учрашувлари иш вақтидан бошқа пайтда уюштирилади. Бундай йиғилиш ва учрашувларда барча сайловчилар ўзларини қизиқтирган саволларни бера олишлари ҳамда депутатликка номзод билан яқиндан танишиб олишлари учун ушбу тадбирлар ўтказиладиган вақт ва жой сайловчиларга барвақт хабар қилинади.

* Сайловчилар бундай йиғилиш ва учрашувларда қонун доирасида депутатликка номзодларни ёқлаб ёки уларга қарши ташвиқот юритиш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

Сайловолди ташвиқоти жараёнида номзодлар ҳамда уларнинг ишончли вакиллари ҳам қонун доирасида иш кўрадилар. Ташвиқотни ҳар қандай шаклда олиб бориш мумкин. Унинг қайси шаклини афзал билиш, қайси шаклидан фойдаланишни депутатликка номзодларнинг ўзлари танлаб оладилар. Лекин улар ўз сайловолди дастурини баён этиш, сайловчилар онгига етказишда қайси йўлдан боришларидан қатъи назар, ташвиқотнинг сайловчиларга бепул ёки имтиёзли шартларда товарлар бериш, хизматлар кўрсатиш, шунингдек пул маблағлари тўлаш билан қўшиб олиб борилиши тақиқланади. Ахборот хизматлари бундан мустаснодир. Ана шу нормага риоя этган ҳолда ташвиқотни истаганча давом эттириш мумкин ва энг муҳими, ташвиқот сайлов кунигача давом этишини унутмаслик лозим. Сайлов куни эса ташвиқот юритишга йўл қўйилмайди.

Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловларни оммавий ахборот воситаларида ёритишга кўмаклашувчи Олий Мажлис матбуот маркази

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига ва маҳаллий Кенгашларга сайловлар куни тобора яқинлашмоқда.

ОЧИҚЛИК ВА ОШКОРАЛИК

* Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишнинг муҳим жиҳатларидан бири - очиқлик ва ошкораликдир.

Барча сайлов комиссиялари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари сайлови тараддуди ва уни ўтказишни очиқ ва ошкора амалга оширишлари талаб этилади.

Сайлов комиссиялари ўз ҳудудларидаги сайлаш ҳуқуқига эга бўлган барча фуқароларни ўз ишларидан, сайлов округлари, участкалари тузилганлиги, сайлов комиссияларининг таркиби, улар жойлашган манзил ва уларнинг ишлаш тартибидан хабардор этадилар, сайловчиларнинг рўхатларини, сайловда иштирок этаётган сиёсий партияларнинг номларини маълум қиладилар ва улар билан таништирадилар, кейинчалик, депутатликка номзодлар хусусидаги маълумотномаларни, овоз бериш ва сайлов якунлари ҳақидаги хабарларни матбуотда эълон қиладилар. Шу зайл сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш давридаги барча тадбирларга ошкоралик бахш этилади.

* Ўзбекистон Республикасининг барча оммавий ахборот воситалари сайловга тайёргарликнинг бориши ва сайлов қандай ўтаётганлигини ёритиб боришлари шарт.

Умуман, сайловнинг очиқ ва ошкора ўтишини таъминлашда оммавий ахборот воситаларининг роли катта эканлигини эътироф этмоқ лозим.

Маълумки, «Халқ депутатлари вилоят, шаҳар ва туман Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 6-моддасига мувофиқ сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишга доир барча тадбирларда, шунингдек, сайлов куни овоз бериш хоналарида ва овозларни санаб чиқишда депутатликка номзодлар кўрсатган сиёсий партиялардан, ҳокимият вакиллик органларидан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларидан, сайловчилар ташаббускор гуруҳларидан биттадан кузатувчи, халқаро ташкилотлар ва ҳаракатлардан кузатувчилар қатнашиш ҳуқуқига эгадирлар.

Кўриниб турибдики, матбуот вакилларига сайлов компаниясини ёритиб бориш билан бирга, у тўғри ва қонуний ўтишига билвосита кўмаклашиш имконияти ҳам берилган. Лекин, матбуот, телевидение ва радио вакилларининг сайлов жараёнида иштирок этиши муайян қоида асосида бўлади, бинобарин, уни барча журналистларга бирдек берилган ҳуқуқ деб бўлмайди. Сайловнинг ана шу жараёнларида иштирок эта олиши учун оммавий ахборот воситалари вакилларининг ваколатлари тегишли ҳужжатлар билан тасдиқланган бўлиши лозим. Бошқа кузатувчилар сингари матбуот вакиллари тўғрисида ҳам округ сайлов комиссияларига сайловга кечи билан ўн беш кун қолгунга қадар маълум қилинади.

* Кузатувчиларнинг сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишга доир барча тадбирларда қатнашишдан иборат ҳуқуқлари ҳам қонун билан белгилаб қўйилган.

Округ сайлов комиссияси аризалар олинганидан кейин беш кун ичида тегишли вилоят, туман, шаҳар сайлов комиссияси белгилайдиган намунадаги мандатни кузатувчилар учун беради. Рўйхатдан ўтган барча кузатувчилар, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари сайлов участкасида ҳозир бўлиш ҳамда тайёргарлик ишларининг боришини, овоз бериш учун сайлов қутиларининг жойлаштирилиши ва муҳрланишини, фуқароларга сайлов бюллетенларининг берилишини кузатиш; овозларни санаб чиқишда ва участка сайлов комиссиясининг баёнларини тузишда ҳозир бўлиш; сайлов натижалари тўғрисидаги ҳужжатларнинг тегишли сайлов комиссияси томонидан тасдиқланган нусхаларини сўраш ва уларни олиш; агар сайлов участкасида қонунбузарликка йўл қўйилган деб ҳисоблаш учун асос мавжуд бўлса, бу хусусда юқори комиссияга маълум қилиш ҳуқуқларига эга бўладилар.

Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловларни оммавий ахборот воситаларида ёритишга кўмаклашувчи Олий Мажлис матбуот маркази

НАМУНАЛИ ЛИЦЕЙ

Пойтахтимиздаги 309-лицей эса ўз кўрсаткичлари билан барчага ўрнак бўлса арзийди. Ҳинд, урду, араб, форсий каби қатор Шарқ тилларини ҳамда инглиз тилини ўргатувчи мазкур лицейда республикамизнинг энг фаол ва билимдон мураббийлари жамланган.

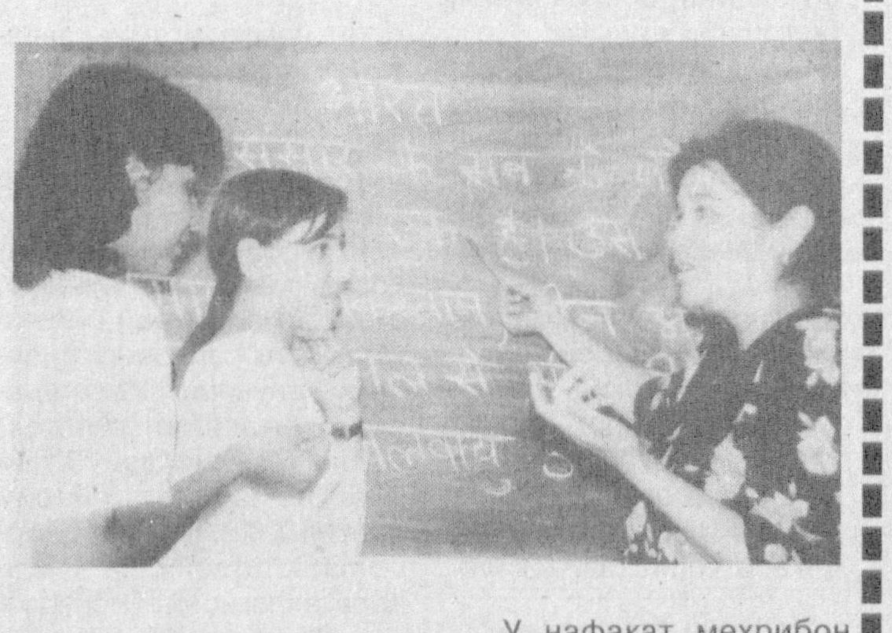

«Халқ таълими фидойиси» нишондори Мукаррам Мирзаева ёшларга ҳинд тилидан сабоқ берса, Шоҳиста Юсупова йигирма йилдан ортиқ вақт мобайнида араб тилининг гўзалликларидан ўқувчиларни баҳраманд этиб келмоқда.

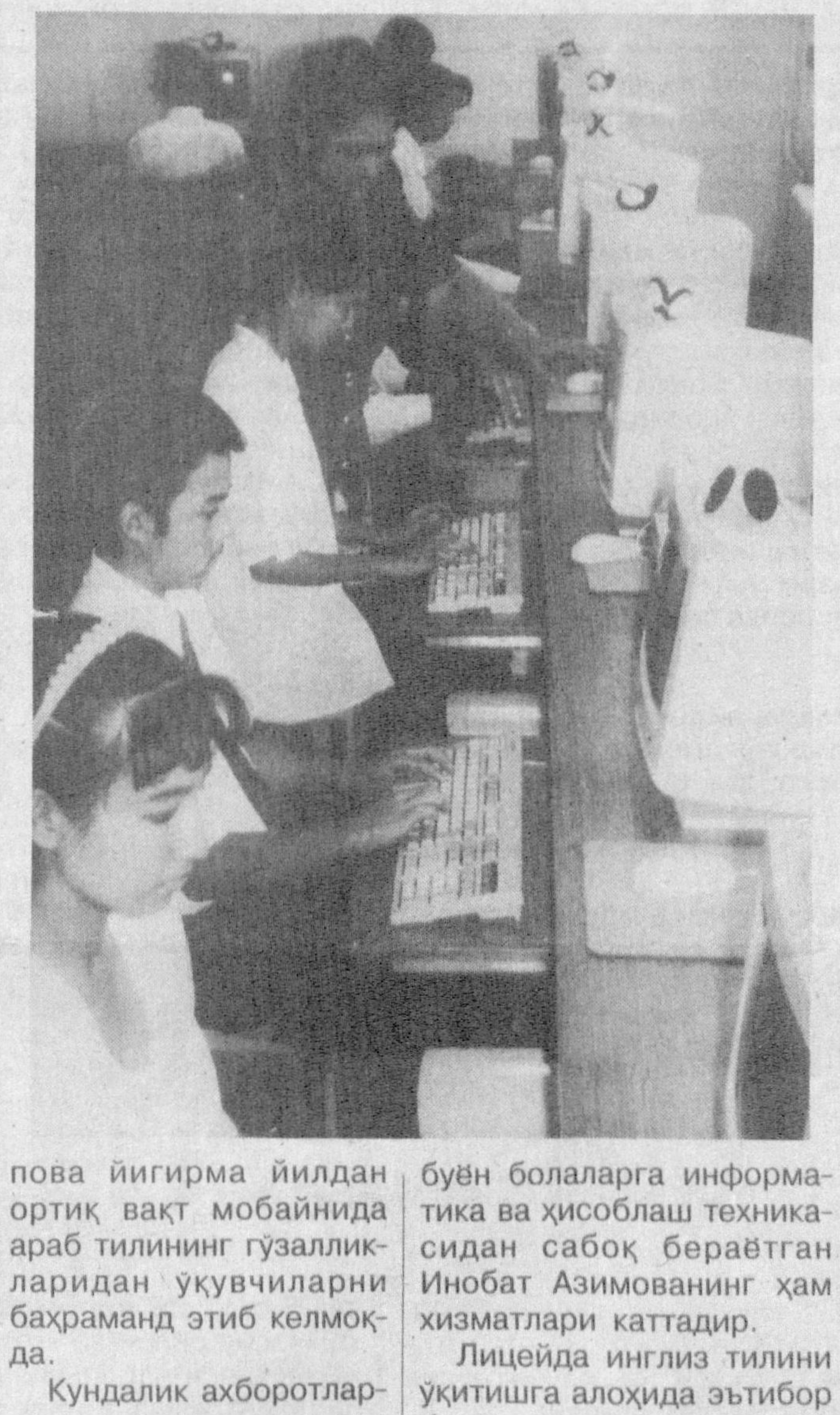

Кундалик ахборотларни жамлаш, уни таҳлил қилиш ва ўрганишда информатика ва ҳисоблаш техникаларининг роли беқиёсдир. Шу сабабдан ҳам лицейда бу фанга бўлган қизиқиш кун сайин ортиб бормоқда. Бунда салкам чорак асрдан буён болаларга информатика ва ҳисоблаш техникасидан сабоқ бераётган Инобат Азимованинг ҳам хизматлари каттадир.

Лицейда инглиз тилини ўқитишга алоҳида эътибор берилмоқда. Олий тоифали ўқитувчи Гулида Муродова малакали педагоглардан ҳисобланади. Ўттиз йилдирки, у ўқувчиларни дунёнинг ярмидан кўп аҳолиси тиллашадиган инглиз тили билан ошно қилишга интилади.

У нафақат меҳрибон мураббий, балки фаол ижодкор ўқитувчи ҳамдир. «Инглиз тилидан чуқурлаштирилган билим бериш дастури»(1993), лицей ўқувчилари учун «Торiслар» тўплами (1996) каби дастур ва дарсликлар ҳам унинг қаламига мансуб. Шунингдек, бу тиниб-тинчимас мураббий дарсдан ташқари тадбирлар ўтказишда фойдаланиш ҳамда мактаб ва лицейларда мавжуд тўгараклар, «Ўзбекистон - Буюк Британия» телекўриги ва кўпгина бошқа тадбирлар учун сценарийлар тузишга, инглиз тилини ўқитишга бағишланган симпозиум ва анжуманларда қизиқарли мавзуларда маърузалар қилишга ҳам вақт топа олади.

Шундай фаол, билимдон ва ижодкор ўқитувчилар таълимини олаётган эртанги кун бунёдкорларининг буюк келажак қуришларига дил-дилдан ишонгинг келади.

Темир ҚУРБОН,
«Ишонч» мухбири.

Суратларда: 1. Мукаррам Мирзаева ўқувчиларга ҳинд тилидан сабоқ бераяпти. 2. Ўқувчилар информатика ва ҳисоблаш техникаси сирларидан воқиф бўлишмоқда.

Р.АЛЬБЕКОВ
олган суратлар.

Марказий сайлов комиссиясида

Марказий сайлов комиссиясида оммавий ахборот воситалари вакиллари учун навбатдаги матбуот конференцияси бўлиб ўтди.

Марказий сайлов комиссияси раиси Нажмиддин Комилов Олий Мажлис депутатлигига кўрсатилган номзодларни рўйхатга олиш тугагани ҳақида гапирди. Комиссия томонидан мамлакатнинг бешта сиёсий партияси, ҳокимият вакиллик органлари ва сайловчилар ташаббускор гуруҳлари кўрсатган номзодлар рўйхатга олинган.

Нажмиддин Комилов журналистларнинг саволларига жавоб берар экан, 90 кишининг аризаси у ёки бу сабабларга кўра рўйхатга олинмаганини таъкидлади. Рўйхатга олинмаганлар иккита гуруҳга мансуб: биринчи гуруҳдагилар бошқа органлардан кўрсатилгани учун ўз номзодларини соқит қилди. Бундай ҳоллар сиёсий партиялар ва ҳокимият вакиллик органлари томонидан кўрсатилган номзодлар орасида кўп учради. Иккинчи гуруҳдагиларнинг кўпчилигини мустақил номзодлар ташкил этиб, уларни рўйхатга олмасликка ҳужжатлар ўз вақтида топширилмагани ёки нотўғри расмийлаштирилгани, номзодларни қўллаб-қувватловчи фуқаролар имзолари сохталаштирилгани, айрим номзодларнинг эса жиноий жавобгарликка тортилгани сабаб бўлди.

Номзодлар Марказий сайлов комиссиясида рўйхатга олинганидан сўнг сайлов жараёнининг иккинчи босқичи бошланади: мустақил номзодлар, ҳокимият вакиллик органлари ва сиёсий партиялар номзодларига сайлов олди ташвиқотини бошлашга рухсат этилади. Қонунга кўра, оммавий ахборот воситаларида сайловолди ташвиқотининг олиб борилишини Марказий сайлов комиссияси назорат қилади.

(ЎзА)

Пахтабанк раҳбарининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари сабабли 70 кун мобайнида пенсия ва нафақалар ўз эгаларига етиб бормади. Қинғир ишнинг қийиғи қирқ кунга бормасдан фош этилди...

ПЕНСИЯ ВА НАФАҚА

ЭГАСИГА НЕГА ЕТИБ БОРМАДИ?

фельетон

Шайтон йўлдан урса ҳолинг хароб экан. Мирзаобод туманидаги Наврўз «Пахта банки» бошқарувчиси Камолиддин Маматовни «қора курси» сари етаклаган ҳам ўша. Кўзни чирт юмиб бирин-кетин ғайриқонуний ишларга қўл урди. Хўш, Камолиддин қандай қилиб тўғри йўлдан адашди? Уни қонунни бузишга ким мажбур этди? Балои нафсми, таниш-билишчиликми ёки... Нима бўлганда ҳам нуфузли банк ходими омонатга хиёнат қилди. Қариялар, нафақахўрлар насибасига чанг солди. Афсус... Яхшиси, жиноят иши тафсилоти билан танишайлик.

Ўтган йилнинг 28 майида Мирзаобод машина-трактор саройи акционерлик жамияти ҳамда Қўрғонтепа туманидаги «Обод-3» хусусий фирмаси ўртасида шартнома тузилди. Унга кўра, хусусий фирма МТПга 1 миллион икки юз минг сўмликдан ортиқ эҳтиёт қисмлар етказиб берган. Ўз навбатида туман МТПси тўрт юз минг сўм пул ўтказади. Саккиз юз минг етти юз сўм қарздор бўлиб қолади. Андижонлик тадбиркорлар олмоқнинг бермоғини унутган шериклари ортидан кўп югуришади. Шу орада МТП бош ҳисобчиси Х.Пирматов ташкилот ҳисобига пул тушса, уни «Обод-3» фирмасига ўтказиб беришни банк раҳбариятидан илтимос қилади. Камолиддин Маматов бу ишга ўз-ўзидан енг шимариб киришиб кетади. У ўйлаб-нетиб ўтирмасдан 1999 йил 15 январ куни пенсия жамғармаси ҳисоб рақамида турган 505 минг сўм маблағни ғайри қонуний равишда МТП ҳисоб-рақамига ўтказади. Худди шу куни ҳужжат сохталаштирилади, яъни саналарни ўзгартириб бу пулни «Обод-3» хусусий фирмаси ҳисоб рақамига туширади. Бор гап шу. Сих ҳам, кабоб ҳам куймади гўё. Фақатгина пенсия ва нафақахўрлар икки ойдан кўпроқ вақт пул кутишди. Пенсия жамғармаси маблағидан қонунга хилоф равишда фойдаланганлиги, шартнома шартларини бузганлиги учун «Пахта банки» бор-йўғи 176 минг 750 сўм зарар кўрди. Камолиддин Маматов ўзини хон, кўланкасини майдон билди, шекилли, яна бир марта қош қўяман деб кўз чиқарди. Унинг лоқайдлиги бу сафар ҳам қимматга тушди.

Тадбиркорда тиним йўқ. Фойда илинжида ўзини ўтга-чўққа уради. Қоракўл туманидаги «Жобирбек» хусусий савдо дўкони раҳбари Ч.Эргашева ҳам фойда олиш мақсадида чўли Малик орқали пойтахт сари йўлга тушади. Туз-насибани қарангки, у Мирзаобод тумани минерал ўғитлар базаси бош ҳисобчиси Комил Дўсмуродов билан танишиб қолади. Суҳбат асносида Ч.Эргашева «Нусрат бобо» хусусий ишлаб чиқариш фирмасига тегишли бўлган ва унга ишониб топширилган 1 миллион 180 минг сўмлик 20 минг квадрат метрли рубероид, қиймати 819 минг 640 сўмлик 1322 дона шиферни пуллаш мақсадида юрганини айтади. Комил ўзи ишлаётган ташкилот бу қурилиш жиҳозларини жон деб сотиб олишини айтади. Ўртада қарсиллатиб қўл ташланди. Юк автомобиллари йўналиши Боёвут туман «Деҳқонобод» хўжалиги томон ўзгаради. Йўл, мижоз ахтариш азобларидан қутилган мол эгалари ҳам мамнун.

Аслида минерал ўғитлар базаси ҳисоб рақамида бир тийин ҳам йўқ эди. Қаловини топсанг қор ҳам ёнади, деганларидек Комил Дўстмуродов йўлини топди. Ўз мансабини суиистеъмол қилиб, Наврўз «Пахта банки»дан икки миллион сўмлик кредит сўрайди. Бошлиқнинг имзосини ўзи гажакдор қилиб қўйган ҳужжатлар банкка тақдим этилади. «Пахта банк» бошлиғи ҳам кимга қарз беришни билмай турган экан чоғи, уни пешвоз қаршилади. Ҳатто ҳужжатлар ҳақиқийлигини текшириб ҳам кўрмади. Ташкилот раҳбарини хабардор қилиш, огоҳлантиришни ҳам унутди. Боз устига, ташкилотнинг қарз олишга зарурати бор-йўқлигини ҳам суриштирмади. 2 миллион сўм кредитни 135 минг 333 сўм устама фоиз билан база ҳисобига ўтказиб берди. Одамлар не машаққатлар билан эриша олмаган кредитга ўроқда йўқ, машоқда йўқ хирмонда ҳозир К.Дўсмуродов эга чиқди-қўйди. У бу пулларни Бухорога «Жобирбек» хусусий дўкони ҳисобига жўнатди. Бироқ Бухорода мақсадсиз жўнатилган пул ортга қайтарилди. Уч кундан сўнг Ч.Эргашеванинг кўрсатмасига биноан 2 миллион сўм «Нусрат бобо» фирмаси ҳисоб рақамига ўтказиб берилди. Ўрага сичқон тушди гулдир гуп. Тадбиркорликни қаранг, К.Дўсмуродов бир зумда «бойваччага» айландиқолди. Қурилиш анжомларини пуллаб ҳамёнга урди. Бироқ на рубериод, на шифер ташкилотга кирим қилинди. Туман минерал ўғитлар базаси 2 миллион 135 минг 333 сўмлик қарз гирдобида қолиб кетадигандек эди. Бироқ, «қаҳрамонимиз» тезда тумшуғидан илинди.

Банк бошқарувчиси ҳар иккала ҳолатда ҳам ўз мансабини суиистеъмол қилиб, жиноятга қўл урди. Жиноятчига эса жазо муқаррар. Фирибгарлиги учун Комил Дўсмуродов тўққиз йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Республика Президентининг 9 май Хотира ва Қадрлаш куни деб эълон қилиниши муносабати билан Амнистия тўғрисидаги фармонига асосан тайинланган жазо олти йил муддатга қисқартирилди. Мол-мулки давлат фойдасига мусодара этилди. Минерал ўғитлар базаси ҳисобига келтирилган зарар ундириладиган бўлди.

Камолиддин Маматов эса умрининг 2 йилу 4 ойини панжара ортида ўтказиб, ўз хатоларидан тегишли хулоса чиқариб олса, ажаб эмас.

Муҳаммаджон ЯХШИБОЕВ,
Мирзаобод туман суди раиси.
Нурилла ШАМСИЕВ,
«Ишонч» мухбири.

Сайлов қонунлари амалда

Олий Мажлиснинг, Ўзбекистон Республикаси Президенти, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари сайловларига саноқли кунлар қолди. Шунинг учун жамият ва давлат берган ҳуқуқий имкониятлардан, шарт-шароитлардан, кафолатлардан тўлиқ фойдаланишимиз шартдир.

Юқорида кўрсатилган давлат ҳокимиятининг икки тармоғини, яъни қонун чиқарувчи ҳокимият - Олий Мажлис, ижро этувчи ҳокимият бошлиғи - Президент сайловига қатнашиш билан давлатимизнинг ривожланиш босқичларини белгилаб берамиз.

Сайлов орқали бирор бир давлат органини шакллантирамиз, унга ўз хоҳиш-иродамизни топширамиз, ваколатларимизни у орқали амалга оширамиз.

Бунинг учун биз ҳар бир сайламоқчи бўлган номзод депутатни тўғри танлай билишимиз керак. Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг XV сессиясида сўзлаган нутқида: «Барча сайловолди тайёргарлигимизнинг асосий мақсади - ҳар қайси овоз берадиган инсон, у кимга овоз беришидан қатъий назар, Президент номзодигами ёки депутат номзодигами - аввало, ўз хоҳиш иродасига, ўз иймонига суяниб, мустақил ва онгли равишда овоз берсин», деб бекорга таъкидлангани йўқ.

Республикамизда сайловлар кўппартиявийлик асосида ўтказилади. Олий Мажлисга сайлов тўғрисидаги қонуннинг 22-моддасида белгиланганидек, «Олий Мажлис депутатлигига номзодлар сиёсий партияларнинг юқори органлари томонидан ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Жуқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашлари сессияларида кўрсатилади. Сиёсий партиялар депутатликка икки юз эллик нафар номзод, яъни ҳар бир сайлов округидан биттадан депутатликка номзод кўрсатишга ҳуқуқлидирлар.» Депутатликка номзод кўрсатиш чекланган бўлиб, бир шахс фақат битта округда номзод этиб кўрсатилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар унинг ваколати тугашига кечи билан уч ой қолганда, бу тўғрида сайлов тайинланган кейин уч кун ичида оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади.

Депутатликка номзод кўрсатувчи сиёсий партиялар сайловга 6 ой қолгунга қадар, тегишли давлат органларидан руйхатдан ўтиб, ўзи ҳақида эълон қилган бўлиши шарт.

Сиёсий партия Олий Мажлис депутатлигига номзод кўрсатиш учун уни қўллаб-қувватловчи эллик минг сайловчининг имзосини тўплаши лозим. Марказий сайлов комиссияси бу имзоларни текшириб чиққандан сўнг рўйхатдан ўтказиши ёки сохта имзолар аниқланса, сайловда қатнашишини рад этиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси марказий сайлов комиссияси 1993 йил 28 декабрда Олий Кенгашнинг қарори билан тузилган.

«Марказий сайлов комиссияси тўғрисида»ги қонун 1998 йил 30 апрелда қабул қилинган. Ушбу қонуннинг биринчи моддасида «Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Президенти, Олий Мажлис депутатлари сайловларини, шунингдек Ўзбекистон Республикаси референдумини ташкил этиш ва ўтказиш учун тузилади ҳамда ўз фаолиятини доимий асосда амалга оширади», деб белгилаб қўйилган.

Марказий Сайлов комиссияси ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Конституциясига, Ўзбекистон Республикаси сайлов тўғрисидаги қонунларига ҳамда референдум тўғрисидаги қонунларига ва бошқа қонунларга амал қилади.

Марказий Сайлов комиссияси 15 кишидан иборат бўлиб, бирор партиянинг аъзоси унинг таркибида бўлиши тақиқланади.

Шунингдек, унга аъзо бўлганлар ўзларини Олий Мажлис депутатлигига ёки Президентликка ва бошқа маҳаллий халқ депутатлари Кенгашларига номзод этиб қўйсалар, аъзоликдан чиққан ҳисобланади.

Даврон АХМЕДОВ,
Тошкент Давлат юридик институти проректори, доцент.

(Боши ўтган сонда)

(Давоми бор)

ЎЗБЕКИСТОН — ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ

Конституциямиз ва Қонунларимизда халқ ҳокимиятчилигининг мустаҳкамланиши

САЙЛОВЧИ ФИКРИ

Сайлов нафақат демократия намойиши, балки миллий тараққиёт мезонидир. Бу ўта муҳим жараён мамлакатимиз мустақиллигининг кафолати бўлган давлатимизни янада мустаҳкамлаш омили ҳамдир. Ҳар бир фуқаро сайловларда фаол иштирок этиб, амалга оширган ишларга ўз муносабатини билдиради, навбатдаги ютуқлар, муваффақиятлар учун замин яратади. Табиийки, бунинг учун фуқароларимизда сиёсий фаоллик, онглилик, юксак даражадаги масъулият ҳисси бўлиши лозим.

Қуйида шулар хусусида гап боради.

БИРЁҚЛАМАЛИККА ЙЎЛ ҚЎЙМАЙЛИК

Сайлов биз - ёшларнинг ҳуқуқий онгимизни оширишда, демократик тамойилларни жаҳон андозалари асосида англаб етишимизда муҳим омил бўлаяпти. Яхши тушунаман, катта имкониятлар яратиб берилаётган бир шароитда биз ўз еримиз, мамлакатимиз ҳақиқий хўжайини деб ҳис қилишимиз, ҳуқуқ ва эркинликларимиз қадрига етишимиз лозим. Ахир, уларга осонликча эришилмади.

136-Ангор сайлов округи фаолиятида республика газетасида чоп этилган мулоҳазали мақоладан сўнг яхши томонга ўзгаришлар бўлди. Кўргазмали қуроллар, ҳуқуқ-тарғиботига оид адабиётлар, кераклиги қўлланмалар келтирилди. Савол-жавобларда кўп нарса оламиз.

Бу йилги бўлажак сайловларда илк бор овоз бериш имкониятига эга бўлсам-да, собиқ шўро даврида сайловларнинг «сиёсий ўйин» тарзида ўтказилганлигини чуқур англаб етдим. Ўшанда ҳеч ким бирон марта эркин сайлаш ва сайланиш ҳуқуқидан фойдаланмаган экан.

Оддий деҳқон фарзандиман. Кўп сонли оиламиз мустақиллик туфайли қаддини тиклади. Президент Фармонлари шарофати билан катта имтиёзларга эга бўлдик. Биргина томорқамиз бизга катта даромад келтиряпти. Демоқчиманки, эндиликда ҳақиқий мулк эгаси бўлдик. Она қишлоғимда қуюргимни кериб, фахр билан юраман. Ҳар биримиз гўзал юртимизнинг қайси бир бурчагида яшамайлик, барчамиз шу азиз Ватан фарзандларимиз. Миллатимиз, касб-коримиздан қатъий назар бир жамият аъзоларимиз. Шу боис, депутатликка овоз беришда маҳаллийчилик, уруғ-аймоқчиликка асло берилмаслигимиз лозим. Мустақил Ўзбекистоним, миллатим десак, энг муносиб номзодлар учун овоз беришимиз даркор.

Акмал Худойназаров,
ҳайдовчи

ЭРТАНГИ КУНДАН УМИДИМИЗ КАТТА

Очиқ эътироф этиш керак, ҳуқуқий саводхонлигимиз кутилган даражада эмас. Лекин, бу каби камчиликларни бартараф этишда сайловларга тайёргарлик жараёни муҳим рол ўйнаяпти. Ҳар оқшом севимли масканимиз бўлиб қолган сайлов участкаларига қатнаб, кўп нарса олаяпмиз. Хусусан, ҳозирги сайловчиларнинг аввалгилардан фарқини яхши англаб олдим. Собиқ шўро даврида, масалан, бир оилада 12 киши яшаган бўлса, барчасининг сайлов қоғозларини бир киши олиб бориб ташлаган кезлар кўп бўлган. Сайлов қутиси ёнига нимага келди, ким учун овоз берди, ўз бурчини қандай ўтади, бу билан ҳеч кимнинг иши йўқ эди. Дилимдагини янада очиқроқ айтсам, кўпчиликни сайлов эмас, сайлов участкаси олдида сотиладиган неъматлар кўпроқ қизиқтирарди...

Фикримча, маҳаллаларда, гузарларда тарғибот-ташвиқот ишларини намунали йўлга қўйишга алоҳида эътибор бериш керак. Мен каби оддий кишилар бўлажак сайловлар аҳамиятини, сайлаш масъулиятини қанчалик чуқур ҳис қилсалар, келажак учун шунчалик улуғ иш қилинган бўлади. Ангордаги қишлоғимиз кишилари Қундуз Искандарова, Сайдулло Ўтанов, Абдусамат Нориев каби сўз усталарининг фаолиятидан миннатдор. Яқинда Абдусамат ака гузарда ўтказган суҳбат гоят қизиқарли, фойдали бўлди. Англадимки, собиқ шўро даврида бир киши бир неча вакиллик органларига депутат бўлиб олаверган. Бу уларнинг сусткашлигига, бирёқлама фаолият юритишларига сабаб бўлган.

Ниятим, салоҳияти кучли, омилкор, масъулиятни дадил зиммасига ола биладиган, билимли кишилар депутат бўлсин. Шу боис, номзодларнинг кучли ва кучсиз томонларини синчиклаб ўрганиб, ўзимиз яхши билган, ишонган кишиларни қатъий қўллаб-қувватлашга ҳаракат қиляпмиз.

Сайловларда сиёсий фаоллигимиз, ҳушёрлигимиз қай-даражада эканлиги яққол намоён бўлади. Уялиб қолмаслик учун изланяпмиз, ўқиб-ўрганяпмиз.

Мавлуда Бердикулова,
муаллима

ДИЛДАГИ ГАПЛАР

Чиндан ҳам сайлов ҳаётимиздаги ўта муҳим жараён бўлиб, мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлашнинг энг ишончли омилларидандир. Шу ўринда айрим мулоҳазаларим билан ўртоқлашмоқчиман. Негадир матбуот, радио, телевидениеда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига бўлажак сайловлар хусусида гапирилаяпти-ю, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайловлар хусусида нисбатан оз мақолалар, эшиттириш ва кўрсатувлар берилаяпти. Фикримча, ўта муҳим бу ишда бирёқламаликка йўл қўйиб бўлмайди.

Ҳар бир шерободлик каби сайлов жараёнини синчиклаб кузатиб бораяпман. Олий Мажлис депутатлигига ўз номзодларини қўйган кишилар орасида эл-юрт учун катта наф келтирадиган инсонлар кўп. Айрим туманларда номзодлар сони ўндан ортади... Яхши бўлмасмиди, юқорида таъкидлаганим - салоҳияти кучли инсонлар ўз номзодларини халқ депутатлари вилоят, туман ёки шаҳар Кенгаши депутатлигига қўйганларида бемалол утиб кетишарди. Бундан улар ҳам, жамиятимиз ҳам ютарди.

Ташаббускор гуруҳлар том маънода демократия меваси бўлди. Буни мен сайловда, аввало, сайловчи орзуси ушаляпти, деб тушунаман. Сайловчи ташаббускор гуруҳлари қонун йўли билан қўллаб-қувватланаётганлиги ҳақли равишда демократия тантанасидир. Эркин сайлов тамойили энг демократик давлатларда амал қилади. Ўзбекистонда ҳам эркин сайловлар асосланган сайлов тизими яратилганлиги билан фахрланамиз.

Нормўмин Парпиев,
ҳисобчи

БИЗДАН СЎРАБСИЗ

САВОЛ: Ҳурматли таҳририят! Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашларига сайлов ўтказишнинг принциплари ҳақида маълумот берсангиз.

Қ.АБДУРАСУЛОВ,
Олмалиқ шаҳри.

ЖАВОБ: Халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар Кенгашларига сайлов ҳудудий бир мандатли сайлов округлари бўйича кўп партиявийлик асосида беш йил муддатга ўтказилади.

«Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг 1-моддасида белгиланганидек, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари депутатлари умумий, тенг ва тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли билан сайланадилар.

САВОЛ: «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонунни бузганлик учун ҳам жавобгарлик борми?

Р.ЭРГАШЕВ,
Андижон вилояти.

ЖАВОБ: Бу ҳақда ушбу Қонуннинг 49-моддасида шундай дейилган:

«Сайловчиларнинг сайлаш ва сайланиш, сайловолди ташвиқоти олиб бориш ҳуқуқларини амалга оширишларига зўравонлик, алдаш, таҳдид қилиш ёки бошқа йўл билан тўсқинлик қилувчи шахслар, шунингдек, сохта сайлов ҳужжатлари тузган, овозларни атайин нотўғри санаб чиққан, яширин овоз бериш тартибини бузган ёки ушбу Қонун бошқача тарзда бузилишига йўл қўйган сайлов комиссияларининг аъзолари, бошқа мансабдор шахслар, сиёсий партиялар, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг вакиллари, сайловчилар ташаббускор гуруҳларининг аъзолари Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ жавобгарликка тортиладилар. Депутатликка номзод тўғрисида сохта маълумотлар эълон қилган ёки уларни ўзгача тарзда тарқатган шахслар ҳам жавобгарликка тортиладилар».

САВОЛ: Халқ депутатлари вилоят Кенгашига сайлов ўтказишни ташкил қилувчи Сайлов комиссияларига кимлар аъзо бўлиши мумкин? Уларнинг ваколатлари нималардан иборат?

Х.ДОЛИЕВ,
Фарғона вилояти.

ЖАВОБ: Халқ депутатлари вилоят Кенгашига сайлов ўтказувчи вилоят ва округ сайлов комиссияларининг аъзолари халқ депутатлари туман ва шаҳар Кенгашлари тавсиясига биноан тасдиқланади.

Халқ депутатлари туман, шаҳар Кенгашларига сайлов ўтказувчи туман, шаҳар ва округ сайлов комиссияларининг аъзолари, шунингдек участка сайлов комиссияларининг аъзолари фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тавсиясига биноан тасдиқланади.

Комиссиянинг аъзоси шахсан берган аризасига мувофиқ, шунингдек ваколатларидан маҳрум этилган тақдирда ўз вазифасини бажаришдан озод қилиниши мумкин.

Комиссия аъзосини ваколатларидан маҳрум этиш ҳуқуқи комиссияни тузган органга тегишли бўлиб, комиссия аъзоси ушбу Қонун талабларини бузган ёки ўз вазифаларини мунтазам равишда эътиборсиз қолдириб келган тақдирда ўз ваколатларидан маҳрум этилади.

Зарурат бўлганида сайлов комиссиясининг янги аъзоси ушбу Қонунда белгиланган тартибда тайинланади.

Сайлов комиссиясининг раиси, раис ўринбосари, котиби ва бошқа аъзолари сиёсий партиялар аъзоси бўлишлари мумкин эмас. Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашлари депутатлигига номзодлар сайлов комиссияларига аъзо бўлишлари мумкин эмас.

16-моддада кўрсатилганидек, бир шахс фақат битта сайлов комиссиясига аъзо бўлиши мумкин.

САВОЛ: Сайловчилар рўйхатлари қай тартибда тузилади?

А.АКБАРОВ,
Нишон тумани.

ЖАВОБ: Сайлов кунига қадар ёки сайлов кунида 18 ёшга тўладиган, рўйхат тузилаётган вақтда мазкур сайлов участкаси ҳудудида доимий ёки вақтинча истиқомат қилиб келаётган Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг фамилияларини сайловчилар рўйхатига киритилади.

Ҳар бир сайловчи фақат битта сайловчилар рўйхатига киритилиши мумкин.

Сайловчилар рўйхати ҳар бир сайлов участкаси бўйича участка сайлов комиссияси томонидан тузилиб, уни комиссия раиси ва котиби имзолайди. Участка сайлов комиссияси сайловчилар рўйхатини тузиш ишида қатнашишга жамоатчилик вакилларини жалб этиши мумкин.

Туманлар ва шаҳарларнинг ҳокимликлари сайловчиларни ҳисобга олишни таъминлайдилар ва участка сайлов комиссияларига тегишли ҳудудда истиқомат қилувчи сайловчилар тўғрисида сайловчилар рўйхатини тузиш учун зарур маълумотлар берадилар.

Ҳарбий қисмлардаги сайловчи-ҳарбий хизматчиларнинг, шунингдек ҳарбий хизматчилар оила аъзоларининг ва бошқа сайловчиларнинг рўйхатлари, башарти, улар ҳарбий қисмлар жойлашган ерда истиқомат қилсалар, ҳарбий қисмларнинг командирлари тақдим этган маълумотлар асосида тузилади. Ҳарбий қисмлардан ташқарида истиқомат қилувчи ҳарбий хизматчилар ўзларининг турар жойлари бўйича умумий асосларда сайловчилар рўйхатига киритиладилар.

Санаторийлар ва дам олиш уйларида, касалхоналар ва бошқа стационар даволаш муассасаларида тузилган сайлов участкалари бўйича сайловчиларнинг рўйхатлари мазкур муассасалар (идоралар) раҳбарларининг тақдим этган маълумотлари асосида тузилади.

29-моддада белгиланганидек, сайловчиларнинг фамилиялари сайловчилар рўйхатида овоз бериш ташкил этиш учун қулай бўлган тартибда кўрсатилади.

Рўйхатда ҳар бир сайловчининг фамилияси, исми, отасининг исми, туғилган санаси ва манзили акс эттирилади.

ТАЙЁРГАРЛИКЛАР ДАВОМ ЭТМОҚДА

Тошкентда хорижий ва маҳаллий оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирокида ўтказилган «Ўзбекистон Фидокорлар миллий демократик партиясининг сайловолди ва сайлов жараёнидаги ҳаракати» мавзусидаги матбуот анжуманида ФМДП Бош котиби Эркин Норбўтаев «Ҳар битта партия ўз сиёсати ва тактикаси билан майдонга чиқади. Бизнинг партиямизнинг ҳам ташкил топганига тўққиз ойдан ошган бўлса, қисқа муддат ичида ўзимизнинг дастуримиз билан жамиятнинг турли қатламидаги кишиларнинг орасига кириб бордик ва улар ичидан иқтисодий ва мафкуравий жиҳатдан халқимиз турмуш тарзини янада фаровонлаштириш механизми ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлган турли касбдаги 227 нафар кишини танлаб олиб Олий Мажлис депутатлигига номзодини кўрсатдик», деб таъкидлаб ўтди.

Бош котибнинг айтишича, республикамиз барча вилоятларининг марказида ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида ФМДПнинг сайлов маркази ва матбуот хизмати иша тушириган.

- Мазкур марказларимиз номзодларни сайлов округида яратилган шарт-шароитлар билан таништиришни бошлаб юбордилар, - деди Э.Норбўтаев. - Яна шуни таъкидлаш зарурки, сайловолди тарғиботлар ишларида ФМДПнинг «Фидокор аёллар» ҳамда «Ёшлар қаноти» бугунлари ҳам фаол қатнашяпти. Биргина шу йилнинг сунгги уч ойида ёшлар ҳаракати Қашқадарё, Сурхондарё, Самарқанд, Фарғона вилоятлари ёшлари билан минтақамиз хавфсизлиги ва тараққиётига таҳдид солаётган ақидапарастлик ва халқаро терроризм, гиёҳвандлик ва порахўрлик мавзуларида форумлар ўтказиб йигит-қизларни ҳушёрликка даъват этдилар.

«Туркистон-пресс»

---

4 ноябр - ЮНЕСКО ташкил топган кун

OLAMDA NIMA GAP

П Е К И Н. Хитойдан жанубий қутбга ҳисоб бўйича ўн олтинчи экспедиция юборилди. Куни кеча «Сюелун» («Қор аждари») кемаси Шанхай бандаргоҳидан Антарктикага йўл олди. Унда 130 нафар экспедиция аъзоси бор. Хитой Фанлар академияси вакилларининг таъкидлашича, экспедиция 153 кун давом этади.

Яқинда Хитой мутахассислари биринчи марта Шимолий қутбга экспедиция уюштирди. Шунингдек, Хитой олимлари шу йил август ойида Арктикадаги экспедициясини якунлади. Улар жойларда Шимолий кутбнинг дунё иқлимига, Арктика сувининг экологияга таъсирини ўрганди.

* * *

Т О К И О. Япония Бош вазири Кэйдзо Обути мамлакатга ташриф буюрган ГФР канцлери Герхард Шрёдер билан учрашди. Учрашувда томонлар иқдисодиё ва бошқа соҳаларда ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш истагини билдирди.

Сўзлар чоғида К.Обути 2000 йилда Окинавада бўлиб ўтадиган «Катта саккизлик» саммити янги асрда жаҳон сиёсати ва иқтисодиётида муҳим аҳамият касб этишини таъкидлаб, уни ўтказишга Япония жиддий ёндашаётганини таъкидлади.

* * *

К У А Л А - Л У М П У Р. Малайзия статистика бошқармаси маълумотига қараганда, жорий йилнинг уч чорагида мамлакат ташқи савдосининг сезиларли даражада юксалган. У ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 35,4 фоиз ошган.

Ўтган тўққиз ойда мамлакат импорти 178,3 миллиард, экспорти 230,6 миллиард ринггитни (1 АҚШ доллари 3,8 ринггитга тенг) ташкил этди. Яъни, ўтган йилга нисбатан импорт 3,6 фоизга ва экспорт 9,3 фоизга ўсган.

* * *

Қ У Д Д У С. Ўрта Ер денгизи шарқида Исроил ҳарбийлари ракетага қарши «Хец» мажмуасини синовдан муваффақиятли ўтказди. Мажмуа келаси йилдан қуролли кучларга берила бошлайди, деб хабар тарқатди Синхуа ахборот маҳкамаси.

«Хец» мажмуаси аввалдан огоҳлантирувчи радиолокатор ва ракета курилмасига эга. У минг километргача бўлган узоқликдаги ракетани тутиш имконини беради.

«Хец» мажмуаси 1988 йили Исроил ва АҚШ мутахассислари томонидан ишлаб чиқилган. Унга жами 1,6 миллиард АҚШ доллари сарфланган. «Хец» ракетасининг узунлиги 12 метр бўлиб, у 70 километргача узоқликдаги нишонни ура олади. Ракетанинг биринчи синови 1997 йилда ўтказилган ва муваффақиятсиз якунланган.

(ЎзА)

Инсоният янги аср остонасида турибди. Юз йил гўё бир лаҳзада кечгандай. Оламшумул ихтиролар, сиёсий галаёнлар, фан ва техника тараққиёти, ҳажон урушлари, қуролланиш пойгаси, социалистик империя... Кейинги юз йилнинг қисқача мазмуни шу.

Бугун ҳам қаердадир олимлар янги кашфиётлар устида бош қотирмоқда. Бугун ҳам қаердадир ҳамон уруш давом этяпти...

Шукрки, эзгулик деган олий қадрият бор. Одам унга ишониб яшайди. Аммо тинч-тотув ҳаётни кўз қорачиғидек асраш ва турмушни янада фаровонлаштириш учун биргина ишонч кифоя эмас. Бирдамлик ва ҳамкорлик зарур. Шу боис, аср ўрталарига келиб турли уруш-жанжаллардан чарчаган дунё ниҳоят, бир мақсад сари бирлашди, тинчликни биргаликда қарор топтириш, можаролардан тинч йўл билан бартараф этиш, ўзаро маданий алоқаларни йўлга қўйиш, илм-фанни ривожлантириш, оналар ва болалар саломатлигини яхшилашда бир-бирига кўмак бериш, инсон ҳуқуқлари ва демократияга кенг йўл очиб бериш ва бу борада ўзаро битимлар тузиш зарурлигини тушуниб етди. Биринкетин турли йўналишдаги халқаро ташкилотлар юзага кела бошлади.

Бугунги кунда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти (БМТ)га тенглашадиган сиёсий куч бўлмаса керак. Унинг қошида қуплаб ихтисослашган тузилмалар фаолият кўрсатади. Улар ҳам жаҳон ҳамжамиятида ўзига яраша мавқе ва обрўга эга.

ЮНЕСКО БМТ таркибида тузилган бўлса-да, алоҳида ташкилот ҳисобланади. Қурраи заминда халқларнинг маданий меросини келгуси авлодга бус-бутун қолиб етказиш, миллатлар маънавий бойлигини дунё миқёсига олиб чиқиш ва шу зайл умуминсоний гояларни мустаҳкамлаш, таълим соҳасини такомиллаштириш, биргаликда илмий тадқиқотлар олиб бориш, фан ютуқларини биргаликда баҳам кўриш каби хайрли тадбирлар унинг иштирокисиз бўлмайди. Бу ташкилот тузилганидан буён фақат умуминсоний манфаатлар йўлида хизмат қилиб келмоқда.

МАДАНИЯТ ВА

1945 йилнинг 16 ноябрида Лондон шаҳрида 44 давлат вакилидан иборат таъсис мажлисида янги ташкилот - ЮНЕСКОнинг Низоми тасдиқланди. У йигирмата мамлакат томонидан ратификация қилинганидан сўнг, 1946 йил 4 ноябрда кучга кирди. Шу боис сана расман ЮНЕСКО ташкил топган кун, деб қабул қилинган.

Ташкилот илк бошдаёқ, Низомда кўрсатилганидек, «дунё халқлари ўртасида таълим, фан ва маданият соҳасида ҳамкорлик ўрнатиш ва шу орқали тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга кўмаклашиш»ни асосий мақсад қилиб олди. Бу борада қандай тадбир ўтказилмасин, уни қўллаб-қувватлаш ва янада такомиллаштириш, шунингдек, халқаро институтлар яратиш, ташкилотчилик каби масалаларда лозим ташаббускорлик кўрсатиб келди.

Шу билан бирга, ЮНЕСКО турли халқаро анжуман ва семинарлар уюштириб, илмий-маданий гуруҳларни бир жойга тўплаш, ривожланаётган мамлакатларга ёрдам кўрсатиш муҳим вазифаларга айланди. ЮНЕСКО сўнгги йилларда умумий бошланғич таълимни таъминлашга, саводсизликни тугатиш ва коммуникацияни ривожлантиришга, инсон ҳуқуқлари ва демократияга, ёшлар масаласи ва аёллар саломатлигини яхшилашга эътиборни

Ижтимоий ҳимоя

ЯХШИЛИККА ЯРАЛГАН КИШИЛАР

Қашқадарё вилояти «Агроқурилиштаъмирлаш» жамоа-ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли «Саҳоват» қурилиш корхонасининг бунёдкорлари Касби тумани қишлоқлари чиройига чирой қўшишда намуна бўлишяпти.

Бундан бир неча йил олдин корхонада иқтисодий инқироз юзага келганди. Қурилиш материалларини сотиб олиш у ёқда турсин, ҳатто ишчиларга маош беришда муайян қийинчиликларга дуч келинарди.

Туман раҳбарлари бу ноҳуш вазиятни яхшилаш мақсадида корхонага тажрибали қурувчи Пўлат Шариповни раҳбарликка тайинлашди. У турли қурилиш ташкилотларида масъул вазифаларда ишлаб, бу соҳада катта тажриба тўплаган эди. У ишни аввало меҳнат интизомини мустаҳкамлашдан бошлади. Касаба уюшма қўмитасининг раиси Холхўжа Асатуллаев билан бамаслаҳат иш юритиб, ишчи-хизматчиларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялашга эътиборни кучайтирди.

Сифат ва самарадорликка эришаётган қурувчилар ўз вақтида моддий-маънавий жиҳатдан рағбатлантириб борилди. Натижада ижобий ютуқлар кўзга ташлана бошлади. «Саҳоват»чилар билан шартнома тузадиган хўжаликлар ва ташкилотлар сафи кенгая борди. Иқтисодий аҳвол ўнгланди, зарур қурилиш ашёлари олиб келина бошлади.

– Шу йилнинг ўтган даврида туманимиздаги Сайидо Насафий номли, Алишер Навоий номли, «Пахтакор», «Ғалаба» жамоа хўжаликларида қурилиш-ишларини амалга оширдик. Бундан ташқари, туман марказидаги ўйингоҳни сифатли таъмирладик. Муборак нефть ва газ конлари бошқармасига қарашли ишчилар ётоқхонаси ва бошқа юмушлар муддатидан олдин бажарилди, – дейди жамоа саркори Пўлат Шарипов. – Умуман, 9 ойлик режа 120 фоизга уддаланди.

Шу кунларда жамоада 60 нафарга яқин ишчи-хизматчи меҳнат қилаяпти. Уларнинг меҳнат қилишлари ва ўз вақтида маданий дам олишлари учун барча шароитлар етарли. Шу йилнинг ўтган даврида 10 нафар қурувчи турли сиҳатгоҳларда дам олиб соғлиқларини тиклашди.

Қурувчиларнинг узоғини яқин, оғирини енгил қилишда ҳайдовчи Сирожхон Тоҳировнинг хизматлари каттадир.

– Шу жамоада меҳнат қилаётганлигимдан хурсандман, – дейди Сирожхон ака, – жамоа ўртасида обрў-эътибор топдим. Ўғлим Ривожхонни уйлантирдим. Корхона маъмурияти, касаба уюшма қўмитаси ҳар томонлама ёрдам кўрсатди.

Қурувчилар бригадаси бошлиғи Музаффар Исматов ҳам ўғилларининг суннат тўйини ўтказишда касабақўм ва аҳил жамоа мададкор бўлганлигидан мамнун. Ёш қурувчилар Комил Иқболов, Ҳусан Шодиевларнинг бахт ва висол оқшоми ҳам бир умр эсда қолди.

Аҳил жамоа нафақат ишда, балки тўй ва маъракаларда ҳам бирга. «Қаторда норинг бўлса, юкинг ерда қолмайди» деганлари шу бўлса керак. Кутилмаганда тажрибали ишчи Амин Кароматовнинг туман марказий шифохонасининг жарроҳлик бўлимига келтирилганлигидан хабар топган Пўлат Шарипов ҳамда касабақўм фаоллари ҳозир бўлишди.

– Нақ уч ой даволанишимга тўғри келди, – дейди А. Кароматов, – Шифокорлар ва касбдошларим барака топишсин. Улар доимо хабардор бўлиб туришди. Касабақўм томонидан ёрдам олиб турдим. Меҳнатимни қадрлаган жамоамдан ҳеч қачон айрилмайман.

Дарвоқе, «Саҳоват»чилар ўз номларига яраша мурувват кўрсатишаяпти. Ёзда туман марказидаги Усмон Юсупов номли ўрта мактабни бепул жорий таъмирдан чиқариб беришди. Болалар боғчаларига имкон қадар моддий ёрдам кўрсатиб келинаяпти.

Участка бошлиғи Маматхон Абдуллаев, қўли гул бунёдкорлар Файзулла Лўттиев, Дилшод Дониёров, Мансур Қораев, Музаффар Исматов, Тўйчи Омоновлар ўз шогирдларига қурувчилик касби сир-синоатларини ўргатишаяпти.

Абдулла АЙИЗОВ,
«Ишонч» мухбири.

Болаларни соғломлаштиришнинг бу йилги якуний таҳлили нимани кўрсатди?

БУ ИШДА РАСМИЯТЧИЛИК КЕТМАЙДИ

Оромгоҳимизга қўшни республикалардан, хориж мамлакатаридан, мутахассислар келишади ва ишлар билан танишгач мактаб ёшдаги болаларни соғломлантириш тизимини кўриб юқори баҳо бермоқдалар. Тан олиш керакки қатор қўшни республикаларда қанчадан-қанча болалар ёзги соғломлантириш оромгоҳларининг иши тўхтаб қолди. Айримлари бошқа тармоқларга сотиб юборилди ёки умуман йўналиши ўзгартирилди.

Бу йил республикамиздаги шаҳардан ташқаридаги стационар ва спорт-соғломлантириш оромгоҳларида 320минг нафардан кўп ўғил-қиз дам олди. Мактаблар ҳузурида ташкил этилган вақтинча оромгоҳларда 56 мингдан зиёд болалар ёзги таътилларини ўтказдилар.

Умумий оромгоҳларнинг сал кам эллик фоизини ташкил этувчи санаторий тизимидаги оромгоҳларда ёшларни дам олдириш билан бирга даволаш учун ҳам жуда яхши шарт-шароитлар яратилган. Тиббий шахобчалар зарур физиотерапия ва стоматологик асбоб-ускуналар билан жиҳозланган.

Ёзги таътилда болаларни соғломлантириш билан бирга уларни жисмоний ва маънавий тарбиялашга алоҳида эътибор бермоқдамиз. Дам олувчилар ўлкани ўрганиш бўйича тоғларга, табиат қўйнига саёҳатга борадилар, доривор ўсимликларни терадилар, табиатни муҳофазалаш бўйича экологик экскурсияларда бўладилар. Шунингдек, оромгоҳлараро спартакиадалар, «Ўзбекистон — Ватаним маним» ашула-рақс танловлари болалар бадиий ва амалий ижодиёти кўриклари, жамоа бўлиб ижодий ўйинлар ўтказилади. Айниқса, ёшларнинг билимларини оширишга қаратилган «Буюк ипак йўли», «Космосга саёҳат», «Бизнесмен бўлмоқчиман» каби ўйинлар ўғил-қизларга жуда маъқул бўлмоқда. Миллий анъаналар ва одатлар бўйича ташкил қилинадиган «Қувноқ маҳалла», «Асрлар овози», «Буюк аждодларимиз» шиори остида Алишер Навоий, Ал Бухорий, Улуғбек, Бобур, Саъдий каби улуғ аждодларимиз ҳақидаги тадбирлар айниқса яхши ўтди. Бу каби мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Қани энди ана шундай тадбирларда Ўзбекистонимизнинг бутун болалари иштирок этсалар, ўтмишни болаликдан яхши билиб олсалар, келажак ҳақида ҳозирдан фикр юритсалар. Биз юқорида таъкидлаганимиздек болаларни соғломлантиришга давлатимиз томонидан катта эътибор, меҳрибонлик кўрсатилмоқда. Касаба уюшмалари, хўжаликлар бу борада барча имкониятларни ишга солмоқдалар. Шуни ҳам таъкидлаш керакки, ёзги мавсумда бундай муассасаларда соғломлантирилаётган ўғил-қизлар умумий сонига яъни мактаб ёшидаги болалар сонига, нисбатан 6,6 фоизни ташкил этади. Шунинг учун биз ҳозирда хўжалик ва корхоналар ихтиёридаги, лекин ишламаётган оромгоҳларнинг барчасини ишга туширишга ҳаракат қилишимиз лозим. Тўғри, бу осон эмас. Лекин имкон топмоқ лозим.

Бу борада айрим мулоҳазаларни ўртага ташламоқчиман. Масалан, 500 ўринли болаларни соғломлантириш оромгоҳини тайёрлаш, чунончи, бино ва иншоотларни ўртача таъмирлаш, спорт майдончаларини тайёр ҳолатга келтириш, ҳудудни ободонлаштириш учун корхона эгаси 3-4 миллион сўм сарфлаши керак, ёзги мавсум даврида яна шунча сарфланади. Оромгоҳи бўлиб, лекин шунча маблағга эга бўмаган корхоналар йўқ эмас. Яна қайтараман, дам олувчилар бизнинг фарзандларимиз, истиқлолимиз эгалари экан, унинг учун ички имкониятларни қидириб топишимиз даркор.

Ҳар бир оромгоҳ овқат тайёрлаш асбоб-ускуналари, технологияларга эга. Ётоқ хоналари зарур маиший жиҳозлар ва ускуналар билан қуроллантирилган. Ҳудудда чўмилиш ҳавзаси, дам олиш жойлари, хиёбонлар яна бошқа кўнгилочар жойлар мавжуд. Ҳозирги бозор шароитида, имконият чегараланган бир вақтда улардан бир йилда бор-йўғи 3 ойгина фойдаланиш нотўғридир. Республикамизнинг қулай об-ҳаво шарт-шароитларидан келиб чиқиб, дам олиш ҳудудларининг камлигини ҳисобга олиб, бу оромгоҳлардан йил бўйи фойдаланмоқ даркор деб ўйлайман. Ҳа, улардан оилавий, якка ва жамоа бўлиб дам олиш учун имкониятлар топиш даркор. Пуллик хизматдан тушган маблағлар ҳисобига оромгоҳни янада яхшилаш мумкин. Масалан, талабга жавоб берадиган қозонхонани бунёд этиш, ҳудудни ободонлаштириш, бинолар ва иншоотларни мавсумга тайёрлаш ва таъмирлаш учун маблағлар жамлаш, оромгоҳ ходимларини ижтимоий ҳимоялаш учун моддий негиз яратиш ва бошқалар шулар жумласидандир.

«Семурғ» оромгоҳи мана кўп йиллардирки йил бўйи ишламоқда. Ёзги мавсумда икки минг нафардан кўпроқ ўғил-қизлар соғломлантирилади. Шунингдек, қишки, баҳорги таътилларда ҳам бахтиёр ўғил-қизларнинг қувноқ овозлари бу ерда жаранглайди. Қолган 9 ойда турли жамоалар, гуруҳлар, оилаларни қабул қиламиз. Шу ерда яна бир фикрни жамлаб кетмоқчиман. Болалар оромгоҳларидан олинадиган солиқлар камайтирилса, дам олиш ишини янада яхшилаш учун қўшимча имкониятлар туғилар эди. Ўйлайманки, давлатимиз бундай имкониятни яратиб беради.

Д.АБДУЛЛАЕВ,
педагогика фанлари номзоди.

(Давоми бор)

ИБРАТЛИ ТАЖРИБА

Республикамизда халқ таълими тизимида амалага оширилаётган ислоҳотлар изчил олиб борилмоқда. Ўқитиш сифатини янада оширишга қаратилган таълимий тадбирлар ҳам ўз ижобий самарасини бермоқда.

Республика мактабларида ўқитилаётган фанлар бўйича ташкил этилган тажриба-синов майдончалари ҳам кутилган натижаларни берди. Эндиликда мактабдан ташқари таълимни кенг йўлга қўйиш билан боғлиқ тажриба ишлари бошлаб юборилди.

Ўзбекистон халқ таълими вазирлигининг мактабдан ташқари таълимга хос тажриба-синов майдончаларини ташкил этиш тўғрисидаги кўрсатмаси бу борада муҳим йўриқнома бўлди.

Ҳозир бундай тажриба-синов майдончалари сони 20 дан ортиб кетди.

Мактабдан ташқари бу таълим муассасаларида асосан экология, ёш саёҳатчи-ўлкашунос, техник ҳамда бадиий эстетик йўналишларда болаларга таълим берилмоқда. Ҳозирнинг ўзида бу машғулотларга кўпгина ўқувчи ёшлар жалб этилди.

Акбар АЛИЕВ

Муаммо кўндаланг қўйилди

ДЕБИТОР ҚАРЗ-ТАРАҚҚИЁТГА ТЎҒАНОҚ

Меҳнаткашлар манфаатларини, ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган фаолиятда бугунги даврда кўплаб тўғаноқларга дуч келинаётгани сир эмас. Шунга қарамай, касаба уюшмалари имкониятлар доирасида ўз вазифаларини бажаришга интилмоқда. Самарқанд вилоят қурилиш ва қурилиш ашёлари саноати ходимлари касаба уюшма ташкилотининг ҳисобот-сайлов конференциясида ана шу ҳақда сўз борди.

Ҳозир мазкур соҳада 8 та ҳиссадорлик жамияти, 6 та кичик ва 6 та жамоа корхонаси, 3 та қўшма корхона, 3 та фирма бўлиб, уларда минглаб кишилар меҳнат қилишмоқда. Қурувчилар вилоятдаги, айниқса Самарқанд шаҳридаги улкан бунёдкорлик ишларига муносиб ҳисса қўшишаяпти. Хўш, заҳматкаш қурувчиларнинг меҳнатини муҳофаза қилиш, соғломлаштириш, ижтимоий масалаларини ҳал қилиш қай аҳволда? Қурилиш ташкилотларининг давлат тасарруфидан чиқарилиши муносабати билан қонун устуворлигига эришиш, яъни касаба уюшма қўмиталарининг ҳуқуқ ва ваколатларини жамоа шартномалари орқали мустаҳкамлашга ва кучайтиришга эътибор берилмоқда. Зеро, касаба уюшмасининг обрўси ва мавқеи амалий ишлар билан белгиланади. Шу туфайли қурувчилар касаба уюшма вилоят Кенгаши ҳисобот даврида ўз фаолиятини ижтимоий масалаларга, меҳнат муҳофазасига, меҳнатга ҳақ тўлашга, соғломлаштириш ва маданият ишларига қаратди. Шу вақт мобайнида 100 га яқин текширувлар ўтказилиб, меҳнат муҳофазаси соҳасида кўплаб камчиликлар аниқланди, иш шароитларини яхшилаш бўйича корхона раҳбарларига аниқ таклифлар билдирилди. Бу борада вилоят қурувчилар касаба уюшма қўмитасининг қарорлари қабул қилиниб, уларнинг ижросига эришилди. Қисқаси, меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш, меҳнатни муҳофазаси қилиш, иш шароитларини яхшилаш, меҳнаткашларни ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш, жамоа шартномасида қабул қилинган мажбуриятларни бажариш борасида 173-МКК, «Стольмонтаж», «Стройтермоизоляция», 16-АТК, «Самарқандмармар» ҲЖ каби корхоналарнинг маъмуриятлари ва касаба уюшма ташкилотлари бошқаларга ибрат бўлишмоқда.

Бундай ҳамжиҳатликни ва ютуқларни олқишлаш керак. Афсуски, соҳа корхоналарида жиддий ташвишланишга арзийдиган масалалар ҳам мавжуд. Ҳисобот даврида «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонун талаблари қўпол равишда бузилганлиги оқибатида ишлаб чиқаришда 7 та бахтсиз ҳодиса содир бўлиб, беш кишининг умрига зомин бўлган. Таҳлиллар кўрсатдики, техника хавфсизлиги, меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирлари «Самкимёқурилиш» ҲЖ, 9-МКК, 5-қурилиш тресті, «Саноатэнергомонтаж» бошқармаларида ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Айрим корхоналарда ишчиларни махсус кийимлар билан таъминлаш атиги 35 фоизни ташкил қилади, холос. Бундай корхоналарда маданият, маърифат, спорт-соғломлаштириш ишларига ҳам панжа орасидан қаралмоқда, дейиш мумкин. Меҳнат кодекси талабларига амал қилинмаётган ҳоллар ҳам учрайди. Айниқса, иш ҳажми камайишига боғлиқ равишда штатлар қисқартирилаётганда ёки бошқа сабаб билан ходим ишдан бўшатилганда касаба уюшмасининг розилиги олинмайди. Гоҳо хабардор қилинмайди ҳам.

Ҳисобот маърузасида таъкидланганидек, бошланғич касаба уюшма ташкилотлари фаолиятида жанговарлик сезилмаяпти. Бунинг асосли сабаблари бор, албатта. Чунки касаба уюшма ташкилотларининг раислари жамоатчилик асосида ишламоқда. Корхоналарнинг дебитор қарзлари кўплиги туфайли касаба уюшмаларига тегишли маблағни ўз вақтида тушириб беролмаяпти. Натижада касаба уюшма ташкилотлари фаолиятида сунъий тўсиқлар пайдо бўлаяпти. Масалан, аъзолик бадалларидан, ижтимоий суғурта тўловларидан катта қарз мавжуд. Шу сабабли қурувчилар касаба уюшма вилоят ташкилоти болаларни ёзги соғломлаштириш мавсумида оромгоҳни озиқ-овқат билан таъминлаган муассасалардан 731 минг сўм қарздор бўлиб қолди. Тўғриси, муаммолар ечими соҳадаги моддий-молиявий аҳволга боғлиқ бўлиб қолаяпти.

Маърузачи ҳам, музокарада сўзга чиққанлар ҳам ўзларини ташвишлантирган масалалар, эришилган муваффақиятлар ҳақида очиқчасига гапиришди. Айниқса, Самарқанд вилоят касаба уюшмалари Кенгаши раиси М.Боқиеванинг сўзи барчанинг эътиборини тортди. У мавжуд муаммоларни ҳал қилиш учун кучлар ва маблағларни бирлаштириш, қонунга таяниб иш юритиш, мақсадни аниқ белгилаб олиш, ходимларнинг кундалик дарду ташвишидан хабардор бўлиш ҳақида гапириб, касаба уюшма ташкилотларининг биринчи галдаги вазифалари хусусида тўхталди. Хусусан, тармоқ тасарруфидаги «Қурувчи» болалар оромгоҳи фаолиятини яхшилашга оид ўз таклифларини билдирди. Шундай қилиб, анжуманда муаммолар илдизи анча чуқурлиги қайд этилиб, уларни ҳал этишга бел боғланди.

Рустам ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

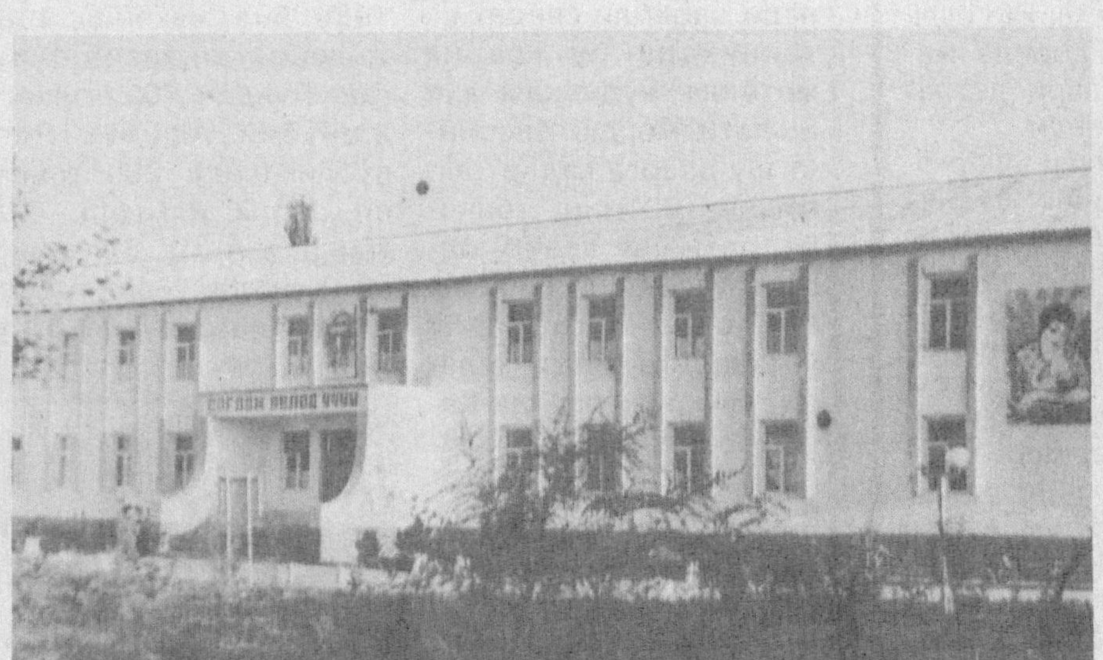

Республикамизнинг барча туманларида бўлгани каби Баҳористонда ҳам иқтисодий, ижтимоий соҳаларда туб ўзгаришлар рўй берди. Айниқса, туман маркази ва қишлоқлари таниб бўлмас даражада чирой очди.

Кейинги йилларда бу ерда теннис корти, кураш саройи, Давлат солиқ инспекцияси учун бино, 60 ўринли туғруқхона, Мустақиллик монументи, Хотира майдони бунёд этилди.

Суратларда: Янги бинолар.

Б.ҲАМРОҚУЛОВ олган суратлар.

МАЪРИФАТ РАҲНАМОСИ

кучайтираётир. Тарихий обидаларни асраб-авайлаш ва маданиятни ривожлантириш борасида ҳам ЮНЕСКОнинг ўрни кўп таъкидланади. Ҳозир юздан ортиқ давлатда жойлашган 583 та маданий ёдгорлик унинг «жаҳон дурдоналари» рўйхатига киритилган.

ЮНЕСКОнинг олий бошқарув органи Бош конференциядир. Бош конференция икки йилда бир марта сессия ўтказади ва ташкилотнинг асосий мақсад-вазифаларини белгилайди. Ташкилотга аъзо 186 мамлакатнинг ҳар бири Бош конференцияда бир овозга эга. Бош конференция Бош директор номзодини маъқуллайди. Бош директор олти йилга сайланади ва кетма-кет икки марта сайланиш ҳуқуқига эга. 1987 йилдан буён ушбу вазифани испаниялик Федерико Майор Сарогоса бошқариб келаётган эди. 14 ноябр куни унинг ваколати тугайди. Унинг ўрнини Япониянинг Франциядаги элчиси, ЮНЕСКОнинг жаҳон мероси бўйича қўмитаси бошлиғи Коичиро Маццура эгаллайди. Айни пайтда Парижда ўтаётган Бош конференция ташкилотнинг 2000-2001 йиллар учун молиявий дастури ва бундан кейин амалга ошириладиган кўплаб бошқа дастурлари билан бир қаторда, Федерико Майорнинг иш фаолияти тўғрисидаги ҳисоботни ҳамда янги Бош директор номзодини тасдиқлайди. Бош конференция 17 ноябргa қадар давом этади.

Энди ЮНЕСКОнинг Ўзбекистон билан ҳамкорлиги хусусида тўхталсак. Айтиш жоизки, ижобий ўзгаришлар жараёнини бошдан кечираётган мустақил Ўзбекистон қисқа давр мобайнида ижтимоий, сиёсий, иқтисодий ва маданий-маърифий соҳаларда талай ютуқларни қўлга киритди. Истиқлол туфайли мамлакатимиз дунё саҳнасига чиққани, кўплаб халқаро ташкилотларга аъзо бўлгани, ривожланган мамлакатлар билан иқтисодий ва маданий алоқаларни йўлга қўйгани юртимизда ҳам, хорижда ҳам бот-бот таъкидланмоқда. Улкан маданий мерос ва буюк тарихга эга ўзбек халқини, ўзбек давлатини дунё ҳар томонлама тан олмоқда.

Ўзбекистон Республикаси ЮНЕСКОга 1993 йил 23 октябрда аъзо бўлди. Шундан сўнг, ўзаро ҳамкорлик изчил ривожлана бошлади. 1994 йилда ЮНЕСКО ишлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий комиссияси ташкил этилди. 1995 йилда эса мамлакатимизнинг ЮНЕСКОдаги доимий вакили лавозими таъсис этилди. Шу йили Ўзбекистон билан ЮНЕСКО ўртасида ҳамкорлик меморандуми имзоланди. 1996 йилнинг апрелида эса Тошкентда ушбу халқаро ташкилотнинг ваколатхонаси очилди. Ўтган олти йил ичида Президент Ислом Каримов ва бошқа ҳукумат вакиллари ЮНЕСКОнинг Бош конференция ва Ижро кенгаши сессияларида ҳамда Париждаги Бош қароргоҳда Мирзо Улуғбек таваллудининг 600, Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишлаб ўтказилган тадбирларда, Бухоро ва Хива шаҳарларининг юбилейларида ва бошқа анжуманларда иштирок этди. Ўз навбатида ЮНЕСКО Бош директори Федерико Майор давлатимизга ташриф буюриб, Самарқандда Халқаро Марказий Осиё тадқиқотлар институтининг очилиш маросимида, ўтган йили Тошкентда ўтказилган ЮНЕСКО Ижро Кенгаши 155-сессиясининг якуний мажлисида ва бошқа тадбирларда қатнашди.

Ўзбекистон Республикаси ЮНЕСКОнинг олтита Халқаро конвенциясини ратификация қилган. Таълим, фан ва маданият соҳасида ўзаро ҳамкорликда кўплаб тадбирлар амалга оширилди. Хивадаги Ичонқалъа ёдгорликлар мажмуи ва Бухоро шаҳрининг қадим маркази «жаҳон дурдоналари» рўйхатида турибди. Самарқанд ва Шаҳрисабз шаҳарларини ҳам ушбу рўйхатга киритиш мўлжалланмоқда.

Таълим соҳасини оладиган бўлсак, республикамизнинг тўртта олий ўқув юртида физика ва астрономия, инсон ҳуқуқлари ва демократия, фуқаролик таълими ва маънавият, маданий меросни сақлаш ва бошқариш бўйича ЮНЕСКО кафедралари ташкил қилинган. Бундан ташқари, Тошкент Ислом университетида жаҳон динлари бўйича, Нукус Давлат педогогика институтида Орол денгизи экологияси ва Бухоро тиббиёт институтида Ибн Сино номидаги тиббиёт бўйича кафедралар очиш режалаштирилган.

Олти йил ичида фан ва маданият борасида йўлга қўйилган ишлар ва ҳар хил тадбирлар таҳсинга лойиқ. Тошкентда «Туганмас энергия манбаъларидан фойдаланиш бўйича ЮНЕСКО минтақавий анжумани» ўтказилгани, «Инсон ва Биосфера» Халқаро дастурини Ўзбекистонда мувофиқлаштириб туриш учун Ўзбекистон Фанлар Академияси қошида Миллий қўмита ташкил этилгани бунга мисол бўлади. Айниқса, ўтган йилнинг октябр ойида буюк бобокалонларимиз Исмоил ал-Бухорий ва Аҳмад ал-Фарғоний юбилейларининг ЮНЕСКО шафеълигида дунё миқёсида кенг нишонланиши, мазкур тадбирларга бағишланган халқаро симпозиумларнинг уюштирилиши маданий ҳаётимизда муҳим воқеа бўлди. Ушбу йирик тадбирлар овозаси дунё узра ёйилди. Ташкилот томонидан икки буюк аллома ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилувчи мультимедия дисклари яратилган. Халқаро «Шарқ тароналари» мусиқа фестиваллари ҳам ЮНЕСКО раҳнамолигида ўтаётганини таъкидлаш ўринлидир. Фестивал икки марта ҳам кўтаринкилик билан ва юксак савияда ўтказилди, хорижлик меҳмонларнинг олқишига сазовор бўлди. Яқин кунларда ўтказилиши кутилаётган «Алпомиш» халқ достонининг 1000 йиллиги ҳам ЮНЕСКО юбилейлари рўйхатига киритилган.

Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистон билан ЮНЕСКО ўртасидаги ҳамкорлик тобора ривожланиб бораётир. Таъкидлаш керакки, мазкур халқаро ташкилотнинг нуфузини фақат юқорида тилга олинган тадбирларгина белгиламайди. Балки, шулар орқали тинчликни сақлаш, маънавиятни юксалтириш, дўстлик ва биродарликни кучайтириш, умуминсоний қадриятларни мустаҳкамлаш, ИНСОН камолоти учун хизмат қилиш, муҳими, шу йўлдан оғишмаслик каби қатъий мақсадлар унинг дунё ҳамжамиятидаги салоҳиятини кўтаради. Шу ўринда юртбошимиз Ислом Каримовнинг қуйидаги сўзларини келтириш ўринлидир: «Биз ЮНЕСКОга фақат юбилей тантаналари ўтказадиган ва ёдгорликларни ҳимоя қиладиган ташкилот, деб қарамаймиз. Биз ЮНЕСКОни Ўзбекистон маданий ва маърифий бойликлари билан жаҳонни, ўз навбатида дунё маданияти билан халқимизни таништирадиган обрўли ташкилот, деб биламиз».

Ғайрат САЙДУЛЛАЕВ,
ЎзА шарҳловчиси.

МАЪНАВИЯТ САРЧАШМАЛАРИ

Инсоният ўзининг узоқ ўтмиши давомида ғоятда бой меросга эга бўлиб, улар асосида авлодларда инсонпарварлик, камтарлик, меҳнатсеварлик, дўстлик, меҳр-оқибат, биродарлик, одоблилик каби умуминсоний фазилатларни тарбиялаб келган.

Биз сув ичган тиниқ чашмалар, олам аҳлини лол қолдириб келган Шарқ мутафаккирлари ҳамда эрамиздан аввалги даврларда яшаб ижод этган Ғарб донишмандларининг таълим-тарбияга, одоб-ахлоққа, том маънодаги маънавиятга оид асарлари, ҳикматли сўзлари, пурмаъно фикрлари ҳам ана шундай бой меросга киради.

Азиз муштарий! Таҳририятимиз Сизнинг таклиф ва истакларингизни инобатга олиб, мазкур меросдан ўз ўқувчиларини ҳам баҳраманд этиб боришни режалаштирди. Ишонамизки, «Маънавият сарчашмалари» рукнида бериб бориладиган мақола, ҳикоят ва ривоятлар, ҳикматли сўз ва маърифий шеърлар маънавиятингизни бойитишга хизмат қилади. Шунингдек, ўз навбатида бу материаллар асосида туғилган фикр-мулоҳазаларингиз, муносабатингиз битилган мактубларни ҳамда Сизга маълум бўлган ибратли ҳикоят ва ривоятларни кутиб қоламиз.

СУҚРОТ ҲИКМАТЛАРИ

Антик дунёнинг буюк донишмандларидан бири бўлган Суқрот эрамиздан олдинги 469-399 йилларда яшаб ижод этган. Ўзидан катта ижодий мерос қолдирган қомусий олимнинг илмий салоҳияти ҳамон инсониятни лол қолдириб келмоқда. Биз бугун алломанинг фақатгина одоб-ахлоққа оид ҳикматларидан бир чимдимини муштарийлар ҳукмига ҳавола қилмоқчимиз. «Руҳни даволамай туриб, - деганди Суқрот,- танани даволаб бўлмайди». Алломанинг фикрича, одамнинг руҳи касал бўлса, унинг дунёқараши хиралашади, инсоф, диёнат деган тушунчалар туман орасида қолади.

Мустамлакачилик сиёсати, мутелик, қарийб бир ярим асрлик истибдод давридаги маънавий зуғум кишиларни бефарқ қилиб қўйган, руҳи шикастланган, дунёқараши хира тортган эди. Юртбошимиз Ислом Каримовнинг саъй ҳаракатлари билан маънавиятимизни соғломлаштириш бобида жуда кўп тадбирлар амалга оширилаяптики, булар бугунги кунда ўзининг меваларини бермоқда. Ана шундай пайтда буюк алломаларнинг ўлмас ҳикматлари жуда қўл келади. Бу борада Суқрот мана бундай дейди:"Биз, - деб ёзган эди у, - қадимги донишмандларнинг ўз асарларида қолдириб кетган ақл дурдоналарини кўздан кечирганда қандайдир яхши нарсага дуч келсак, уни ўзлаштириб оламиз ва жуда катта фойда орттирган ҳисобланамиз". Мустақил мамлакатимизда инсон руҳига таъсир қиладиган воситаларнинг жуда кўплари қўлланиляптики, шояд уларнинг натижалари эзгуликларга хизмат қилса, яхшиликларга олиб келса...

Қаноат, борига шукур қилиш, қийинчиликларга чидаш ҳам инсоний фазилатдир. Қаноатли одамлар сермулоҳаза, босиқ ва айни вақтда чидамли инсонлардир. Суқрот ҳакимнинг ушбу борада битган ибратли ҳикматларига эътибор беринг. «Оз нарсага қаноат қилган одам, - деганди Суқрот,- давлатманддир. Негаки бундай қаноат унинг маънавий бойлигидан далолат беради». Қаноатли одамлар борига шукур қилувчи, йўғига чидагувчилардир. Аммо аҳён-аҳёнда бўлса-да, айрим етишмовчиликлардан нолиб, гап чувалаштирувчилар ҳам топилиб қолади. Уларнинг «миш-мишлари» дилхираликка олиб келади. Ҳамма ишни мулоҳаза билан, ақлни ишлатиб ҳал қилса бўлади. Аммо зинҳор-базинҳор шошма-шошарлик, қуруқ сафсатабозлик билан бирор мақсадга етишиш амри маҳолдир. Шундай нозик ,пайтларда алломаларнинг ўгитларига қулоқ тутиш айни муддаодир.

Суқрот ҳаким кишилик жамиятининг устунларидан бўлмиш дўстлик ҳақида ҳам ажойиб гулдасталар тузган. «Одам дўстлари наздида, - деганди буюк аллома ўзи қандай баҳога лойиқлигини билса, улар учун янада қимматлироқ бўлишга интилса, яхши бўлур эди». Дўстларнинг қадрига етиш, дўстликни авайлаш, унинг баҳоси ҳақида аллома фикрлари ўринлидир. Инсон қанчалик дўстликни қадрласа, унинг меваси шунчалик тотли бўлаверади, чунки дўстлик инсониятнинг энг ажойиб кашфиётларидан биридир. Дўст, дўстлик ҳамиша ўзининг яхши томонлари билан одамларга хизмат қилиб келган. Дўстлар хурсандчилигингни оширади, ғамингга шерикдир.

Фаҳм-фаросат ҳам одамларга берилган ноёб хислат. Фаросатли кишилар бир сўз ёки имо-ишорадан тушуниб, ишини билиб қилаверади. Аммо айрим одамлар борки, уларга асло гап юқмайди. Хато устига-хато, нуқсон устига нуқсонни қалаштираверади. Бундайларга қарата Суқрот ҳаким шундай деганлар: «Сўз таъсир қилмаган одамга калтак ҳам ўтмайди». Ўзбек халқининг «Яхши отга бир қамчи, ёмон отга минг қамчи» нақли сингари ушбу жумлалар қатида ҳам олам-олам маъно бордир.

Одам боласига сўз таъсир қилиши керак. Сўз таъсир қилмаганларни бетаъсир дейдилар. Улардан тангримнинг ўзи асрасин. Зеро тарбиявий сўзнинг таъсирчанлигини ошириш бугунги куннинг долзарб вазифасидир.

«Саломатлигини эҳтиёт қилиб юрган одам ўзига нима фойдалигини шифокордан кўра яхшироқ билади». Алломанинг мазкур фикрлари ҳам бежиз айтилмаган. Чунки саломатликни эҳтиётлаш ҳам оқиллик белгисидир. Таомнинг энг яхши қайласи, - деганди Суқрот,- нафсни тийиш».Дарҳақиқат, нафсни тийиш тани сиҳатликнинг бош омилидир. Хуллас, Суқрот ҳакимнинг панд-насиҳатлари, ҳикматлари инсониятга беминнат хизмат қилиб, унинг маънавиятини бойитиб келаяпти. Бундан кейин ҳам уларнинг доно фикрлари одамзотга хизмат қилаверади.

Мусокул УСМОНОВ,
профессор.

КЎНГИЛДАН КЕЧГАН ФИКРЛАР

Хом-ашё ресурсларини ҳадсиз-ҳисобсиз сарфлаётган халқнинг ҳайқириғи келгусида жилвир қоғоздаги қайроқ қумнинг битта ҳам заррасини ларзага келтиролмайди.

* * *

Ўз миллий шодасидан узилиб қолган хотира маржонлари манқуртликдан иборат инстинктларни инс-жинслар ёрдамисиз ҳам шакллантиради.

* * *

Ақлнинг офтобий сатрлари - миянинг офтобий сирти, ақлнинг асвадий сатрлари - миянинг асвадий сиртини ташкил қилади. Ҳар иккисининг ҳам йўқлиги бош мия пўстлоғини кальций карбонатидан ташкил топган тухум сиртидек силлиқ қилган бўлар эди.

* * *

Қадим китобларда замин бир бутун тирик жисм сифатида таърифланади, ернинг ҳар бир қуруқлик қисми - қитъа, минтақа ва ҳоказо ҳудудлар инсон аъзоларига ўхшатилади. Айтиш мумкинки, бирор бир халқ, у хоҳ кичик, хоҳ катта бўлсин, ўз тарихий ватанидан ҳайдалса ёки босқинчилик йўли билан босиб олинса, жаҳон мижозида бузилишлар содир бўлиши мумкин. Ўша қадим китобларнинг нақл қилишича, Ҳиндистон ҳудуди жаҳон жисмида юрак вазифасини ўтармиш. Демак, усиз жаҳон мижозини - мижозлар фақат томир ушлаш орқали аниқлашини назарда тутадиган бўлсак, ҳеч тасаввур этиб бўлмайди. Бироқ Бобур Мирзонинг ҳинд сари юз буриши жаҳон мижозида бузилишлар эмас, тузалишлар содир бўлишлигига олиб келганига тарих гувоҳдир. Бобур Мирзо нафақат дилбар шахс, шунингдек, жаҳон мижозини ҳам бениҳоя дилбар қилган буюк шахсдир.

* * *

Миллий мафкура халқ бағрининг бутунлиги, умрининг устунидир. Мафкура соҳасида бўшлиқнинг пайдо бўлиши халқнинг бағрини ҳавоси сўриб олинган бўшлиққа, умр устунини сомон чўпига айлантиради.

* * *

Мустақил давлатнинг мустақиллиғини мустақил ҳокимият тизимлари мустақиллиги таъминлайди. Буни давлатнинг тўртбурчак ичидаги мустақиллиги деб ҳам таърифлаш мумкин. Давлат идоралари тизими ҳокимиятнинг қонун чиқариш, ижроия, суд ҳокимлигига ажратиш тартиби асосида қурилади. Матбуот эса норасмий тўртинчи ҳокимият саналади. Қонун чиқарувчи, ижроия, суд ва матбуот ҳокимиятлари ўртасидаги тенг мустақиллик тақсимоти йўли билан, яъни мустақилликнинг тўртбурчакдаги ҳиссасини тенг тўртга ажратиш қоидаси асосида тақсимлаш таомили билан тўрттала ҳокимиятнинг ҳам тўла мустақиллиги таъминланади.

* * *

«Қиёмат бошланаётган чоғда ҳам қўлингдаги ниҳолни ўтқазишга улгуриб қолгин». Инсониятнинг ушбу ҳадисда ифодаланган юксак экологик онглилик даражасига эришишигина унинг ўзини экологик қиёматдан сақлаб қолади.

Кудратилла ОҚБЕРДИЕВ.

Истиқлол берди бахтни
Яйраб даврон сурамиз.
Аждодлар орзу қилган
Келажакни қурамиз.

Ҳар тўғрида

ИЛОНЛАР ҲАЁТИДАН

Илон тухумидан бола чиқиши учун 25-32 даража ўртасида иссиқлик керак. Урғочи илон тухум учун бу шароитни ўз қорнида яратиб беради.

Қандай қилиб дейсизми? У йилнинг иссиқ пайтларида узоқ вақт қуёш иссиғида исинади, совуқ пайтларда эса иссиқроқ инларга, ер ёриқларига кириб олади.

Илонлар тухум қўйиш йўли билан кўпаяди. Баъзан бир хил илонларда, масалан, сув илон ва кўлвар илонда тухум қўйиш палласига қадар пуштлари ривожланиб, етилган бўлади. Тухум қўйилгандан кейин эса уларнинг ўсиш жараёни бошланади.

Тухумдан илон очиб чиқиш муддати ҳар хил бўлади. Масалан, Ўрта Осиёдаги кўзойнакли илон тухумининг етилиши учун 71-72 кун, сув илон тухумининг етилиш учун 48 кун, кўлвар илон тухумининг етилиши учун эса 35-41 кун кифоя. Тухум қанчалик оз муддатда етилса, у шунчалик кам нобуд бўлади. Тухум узоқ вақт туриб қолса, ё бузилади ёки бирон жониворга емиш бўлиб кетади.

Илонлар ўз тухумини босиб ётмайди, ҳатто уларни қўриқламайдилар ҳам. Пастқам жойларга, кемирувчилар инига, жар ёқаларига қўйиб кетаверади.

Бироқ ҳамма илон ҳам шундай қилавермайди. Баъзилари ўз насли учун бир қадар меҳрибонлик қилади. Масалан, сув илон тухумининг расмона етилишига иссиқлик кифоя қилмайди. Шу сабабли сув илон тухум қўйиш учун махсус иссиқ жой танламайди. Молхоналарда, гўнг ва хазон чириндилари ичида кўплаб илон тухумларини учратиш мумкин.

ҲАЙВОНЛАР ҲАМ ҚАСОСКОР БЎЛАДИ

Ҳайвонлар яхши кишини ҳамиша эсда тутади. Аммо ўзларини ранжитганларни асло унутмайдилар.

Бир артист отга дағал муомала қилар, бўлар-бўлмасга хипчинлайверарди. Аламзада бўлиб юрган от бир куни пайт пойлаб ўша артистнинг қўлидан тишлаб чўрт узиб ташлаган экан.

Филлар ҳам қасоскор бўлади. Ҳайвон ўргатувчининг филига ишчилардан бири доимо тегажоғлик қиларди. У филларга нон узатар, лекин бермай яна қайтариб олар ё бўлмаса хартумидаги сезгир ва нозик тукни юларди. Борингки, филнинг жонига шундай теккан эдики, асли қўяверасиз. Ҳайвон уни кўрди дегунча, бесаранжомланиб ўкирар, оёқлари билан ер депсинарди.

Кунларнинг бирида филни суғоришга олиб чиққан хизматчилар орасида ҳалиги қитмир ишчи ҳам бор эди. У анқайиб филга жуда яқин бориб қолганини билмай қолди. Шу пайт хартуми билан уни бир четга тортиб, деворга шундай қисдики, бечора тил тортмай жон берди.

ТУРЛИ ШАКЛДАГИ ШАХМАТЛАР

Шахмат ва унинг доналари ер юзи мамлакатларида ҳозир қарийб бир хил кўринишда. Лекин тамоман бошқача шаклдаги шахматлар бор экан.

Масалан, Мўғилистонда шахмат доналари ўзиға хос кўринишда ишланади. Чунончи, сипоҳлари қўлида камон ушлаган жангчи, қўтос, тойчоқли от, отлиқ киши, арслон ва бошқа шаклларда бўлади. Фарзин ўрнини эса инсоннинг яқин дўсти ва поданинг ишончли соқчиси бўлмиш ит тасвири эгаллаган. Руҳ ўрнида икки от қўшилган арава, гоҳо ўтов тасвирини кўриш мумкин.

Янги ҳаёт мўғул ўйинларига шахмат доналарига янгидан-янги шакллар ясаш имконини берди. Масалан, улар руҳни баъзан трактор, автомашина, ҳатто мотоциклга ўхшатиб ясайдилар.

Туваликлар шахматни «Шадираа» деб аташади. Шадирааниниг доналари шакли ҳам ўзгача. Улар кўпинча сипоҳларга туя тасвири беришни ёқтиришади.

Бурят шахмати эса «Шатир» деб номланган. Уларда фил ўрнида туя тасвирланган.

ШАҲАР БЕДАРВОЗА ЭМАС

Бу иборани жуда кўп эшитамиз. Аммо, афсуски, унга ҳамиша ҳам амал қилавермаймиз. Айниқса, нафси ўпқон бандалар, бойлик ортидан туну кун қувиб, кўзи тўймаган кимсалар бу- ни унутиб қўядилар.

Шаҳарсозликнинг узоқ йиллик тарихига эга юртимиз мустақилликка эришганидан кейин ҳудудий чегаралар мустаҳкамлигига алоҳида эътибор берилди. Чегара ҳудудларида божхона масканлари ташкил қилиниб, фуқароларнинг мамлакат ҳудудига кириш-чиқиши қатъий назорат остига олинди. Натижада бизга олиб кирилаётган гиёҳванд моддаларнинг йўли тўсилди. Шунингдек, моддий ва маънавий бойликларнинг ноқонуний тарзда олиб чиқиб кетилишига чек қўйилди.

Бу борада Фарғонадаги 1-Сон «Аэропорт» божхона масканида олиб борилаётган ишлар, айниқса, диққатга сазовордир. Касбига садоқатни дилига жо қилиб фаолият кўрсатаётган божхона ходимлари ҳар бир рейсни мунтазам кузатиб турадилар. Тажрибали ходим Холматжон Жўраев бошчилик қилаётган мазкур божхона маскани ҳар куни моддий ва маънавий бойликларни ушлаб қолиб ўз эгаларига, яъни халқимизга қайтариб бераяптилар.

Шу йилнинг 17 сентябрь куни божхона нозири Жаҳонгир Исроилов «Самарқанд-Фарғона-Қозон» авиарейсида учаётган одамларни кузатаркан, фуқаро Тоҳиржон Исақовнинг бежо кўзлари диққатини тортди. Унга тегишли бўлган буюмлар кўздан кечирилганда божхона декларациясида кўрсатилмаган ҳолда ўзининг ички кийимлари орасига яширилган 590 АҚШ доллари борлиги маълум бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Божхона Кодексининг 162-моддасида кўрсатилган қоидабузарликни содир этган Тоҳиржон Исақовга Фарғона шаҳар суди томонидан 8750 сўм миқдорида жарима солиниб, АҚШ доллари давлат фойдасига мусодара қилинди.

Шунингдек, 13 октябр куни «Фарғона-Нукус-Москва» йўналиши бўйича учаётган Россия фуқароси Муродил Ҳошимов ҳам ички кийимлари орасига 350 АҚШ долларини яширишга ҳаракат қилган. Аммо, унинг уринишларини божхона ходимлари фош қилишди. Натижада Муродил Ҳошимов суд олдида жавоб беришга мажбур бўлди.

Фуқаро Лидия Властоснинг нафси ҳам ҳакалак отган экан. 15 октябр куни «Самарқанд-Фарғона-Қозон» йўналиши бўйича самолётда учаётган Л.Властос божхона кўригидан ўтказилаётганда қиймати 88562 сўм бўлган тилла тақинчоқлар ва қимматбаҳо тошлар олиб кетаётгани маълум бўлди.

1-Сон «Аэропорт» божхона маскани бош нозири Гуля Салямова тўхтатиб қолган фуқаро Лидия Властосга шаҳар суди томонидан тегишли ажрим чиқарилиб, тилла тақинчоқлар давлат фойдасига мусодара қилинди.

- Албатта, бундай операцияларнинг амалга ошиши божхона ходимлари Бахриддин Илёсиддинов, Жаҳонгир Исроилов ва Зокиржон Исроиловларнинг ўта хушёрлиги натижасидир,- дейди 1-сон «Аэропорт» божхона маскани бошлиғи Холматжон Жўраев.

Сурайё АГЛАЕВА,
«Ишонч» мухбири.

Биз билган ва билмаган дунё

ОЛТИН

Одамлар олтинни 6 минг йилдан бери қазиб чиқармоқдалар. Шу вақт ичида олтин безакдан жаҳон пулларига айланиб кетди, яъни савдо-сотиқда асосий восита бўлиб қолди. Ўзининг ажойиб физик-кимёвий хоссалари сабабли саноат ва техникада бу «сариқ металл» жуда ҳам кўп ишлатилмоқда. Инсоният шу даврга қадар тахминан 100 минг тоннача олтинни қазиб олган. Уни қазиб чиқариш асосан XIX асрнинг ўрталарига тўғри келади, чунки бу пайтда Калифорния ва Австралияда янги олтин конлари топилган эди.

XX асрга келиб, пулнинг олтинга нисбатан қиймати камайиб борди, инфляция ошган сари одамлар ўз пулларига қимматбаҳо олтиндан ясалган турли буюм ва безаклар ёки унинг ўзини сотиб олишга ҳаракат қилишди. Бу эса давлат валютаси - пулнинг қадрсизланишига олиб келди. АҚШ журнали «Бизнес уик»нинг ёзишича, «Шу йиллари жаҳонда олтинни йиғиш бошланди, яъни одамлар олтин сотиб оладилар-у, лекин ҳеч ким уни сарф қилишни истамайди». Англияда чоп этиладиган иқтисодий журналда ёзилишича, ҳозир жаҳон омборларида тахминан 35-40 минг тонна олтин бор. Жанубий Африка Республикаси жаҳонда йиллик қазиб олинадиган олтиннинг 50 фоизини беради. «Замбия» журналида қайд этилишича, 1988 йил жаҳонда 1430 тонна олтин қазиб олинган. Бундан 709 тоннаси Жанубий Африка Республикасида 280 тоннаси собиқ иттифоқ, 105 тоннаси АҚШ, 52 тоннаси Канада, 65 тоннаси Хитой давлатлари улушига тўғри келади. Ҳозирда Жанубий Африка Республикасида жаҳондаги олтиннинг 70 фоизи қазиб олинмоқда. Бунинг учун 39 та шахтада 550 минг киши ишлайди. Кейинги 20 йил ичида (1991 йилгача) олтин қиймати ўртача 12-13 марта ошди.

Дунёда ҳеч қандай товар олтиндан кучли талабга эга эмас. «Сариқ олтин» учун оғирлик ўлчови троя унцияси (31,1 граммга тенг бўлиб, XIV-XV асрларда Сицилия ва Испаниядаги олтин пулнинг номи) ҳисобланади. Бир троя унция олтиннинг 1991 йилгача нархи 420-450 АҚШ долларини ташкил қилган бўлса, 1999 йилнинг августига келиб, у 255-260 долларга тенг бўлди. Яъни, олтиннинг нархи 40 фоизга арзонлашди. Бунга асосий сабаблардан бири Осиё мамлакатларидаги иқтисодий инқироз ҳамда жаҳон бозорига сотишга кўплаб олтиннинг чиқарилишидир. 1997-1998 йилларда Жанубий Кориядаги иқтисодий қийинчиликлар сабабли, халқ 30 тонна олтинни давлатга топширди.

Олтин фақат унциялар оғирлигида ўлчанмайди. Параллелопипед кўринишидаги оғирлиги 12,5 килограммли қуйма стандарт бўлаклар ҳам банкларнинг асосий маблағи ҳисобланади. Швейцария банклари оғирлиги 117 граммли плитка кўринишидаги олтинни кўплаб сотади. Уни асосан давлат банклари сотиб олади. Тахминан бутун олтин заҳираларининг ярми (МДҲдан ташқари) давлат омборларида сақланади. Энг катта олтин заҳираси АҚШда, Германияда, Франциядадир.Лекин бу давлатлар ҳудудларида олтин қазиб чиқариш жуда ҳам кам, айримларида эса йўқдир. Жаҳонда энг катта олтин заҳираси сақланадиган омбор АҚШ Федерал банкига тегишли.

Бизнинг курраи заминимизда ҳозирда йилига камида 1850 тонна олтин қазиб чиқарилмоқда. Бунинг 640 тоннаси заргарликда, 950 тоннаси электрон саноатида, компьютерлар ва турли космик аппаратларни ишлаб чиқаришда, 65 тоннаси тиш тайёрлашга сарфланади, қолганлари шахсий коллекционерлар қўлида ҳамда турли олтин тангалардир.

Республикамиз олтин ишлаб чиқаришда жаҳонда 7-ўринда туради. Олмалиқ, Мурунтов, Зарафшон, Учқудуқ ва бошқа олтин қазиб чиқарувчи конлар 8 йил ичида олтин қазиб чиқаришни бир неча ўн фоизга кўпайтирдилар. Навоий тоғ-металлургия комбинатида жаҳонда энг олий нав олтин ишлаб чиқарилмоқда ва бу олтин қуймалари Лондон, Токио биржаларида жуда қадрланаётир.

И.ШЕРМУҲАМЕДОВ
тайёрлади.

ISHONCH

МУАССИС:
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир
Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати:
Ж.Алимхўжаева, М.Одилова, Э.Воҳидов, С.Остонов, М.Расулов, Э.Ёқубов, В.Зверев (бош муҳаррир ўринбосари- «Ишонч-Доверие»), А.Алламуродов (масъул котиб- «Ишонч»), Ч.Латипов, М.Олимов, М.Содиқов, Н.Рафиқов.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78, 136-58-45; Хатлар бўлими 56-85-43; Реклама, эълонлар бўлими 56-87-73
пейдж 088 абн. № 5108

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи; 133; 134

Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти-21.00 Топширилди-21.30

Буюртма Г— 0919. 1 2 3 4 5 6